

Rheoliadau Ariannol

Fersiwn 2022

Tabl o'r Cynnwys	Rheoliadau Ariannol
Talfyriadau	3
Diffiniadau	3
Rheolaeth Fersiwn	3
Cyflwyniad	4
Adran 1 – Rheolaeth Cyllidol	
1.1 Safonau Rheolaeth Cyllidol	5
1.2 Cofnodion a Ffurflenni Cyfrifyddu	6
1.3 Datganiad Cyfrifon Blynnyddol	7
Adran 2 – Cynllunio Cyllidol	
2.1 Cynllunio Cyllidol	8
2.2. Rheolaeth Gyllidebol	11
2.3 Rhaglen Gyfalaf	13
2.4 Cynnal Balansau a Chronfeydd Wrth Gefn	16
Adran 3 – Rheoli Risgiau a Pharhad Busnes	
3.1 Rheoli Risg a Pharhad Busnes	17
3.2 System Rheolaeth Fewnol	18
3.3 Gofynion Archwilio	20
3.4 Atal Twyll a Llygredd	24
3.5 Asedau	25
3.6 Trefniadau Rheoli a Bancio'r Trysorlys	29
3.7 Staffio	31
3.8 Cronfeydd Answyddogol, Cronfeydd Gwirfoddol a Chronfeydd Ymddiri	32
3.9 Gweinyddu Eiddo Tystiolaethol ac Eiddo Nad yw'n Dystiolaethol	33
3.10 Rhoddion, Benthyciadau a Nawdd	33
Adran 4 – Systemau a Phrosesau	
4.1 Systemau a Phrosesau – Cyflwyniad	34
4.2 Incwm	35
4.3 Archebu a Thalu am Waith, Nwyddau a Gwasanaethau	37
4.4 Taliadau i Swyddogion, Staff, Gwirfoddolwyr ac Aelodau	38
4.5 Treth	39
4.6 Cardiau Credyd Corfforaethol	40
4.7 Cardiau Prynu	40
4.8 Cydnabyddiaethau	41
Adran 5 – Trefniadau Gweithio ar y Cyd	
5.1 Trefniadau Gweithio ar y Cyd	41
5.2 Cyllid Allanol	44
5.3 Gweithio i Gyrff Allanol	44

Talfyriadau	
PG	Prif Gwnstabl
PSG	Prif Swyddog Gweithredol (y Comisiynydd Heddlu a Throsedd)
CIPFA	Sefydliad Siartredig Cyllid Cyhoeddus a Chyfrifyddu
PSC	Prif Swyddog Cyllid (y SCHTh)
CCA	Cyfarwyddwr Cyllid ac Adnoddau (yr Heddlu)
DGHTh	Dirprwy Gomisiynydd Heddlu a Throsedd
FMCP	Cod Ymarfer Rheolaeth Ariannol y Swyddfa Gartref.
Cod FM	Cod Rheolaeth Ariannol CIPFA
Pennaeth Cyllid	Pennaeth Cyllid
CCPSH	Cyngor Cenedlaethol Prif Swyddogion yr Heddlu
HGC	Heddlu Gogledd Cymru
CHTh	Comisiynydd Heddlu a Throsedd
SCHTh	Swyddfa'r Comisiynydd Heddlu a Throsedd

Diffiniadau	
Prif Swyddog Gweithredol (PSG)	Pennaeth y staff cyflogedig a swyddog monitro'r CHTh.
Prif Swyddog Cyllid (PSC)	
Prif Swyddogion	Term cyfunol ar gyfer uwch swyddogion yr heddlu (rheng uwcharolygydd ac uwch), y PSG, y Prif Swyddog Gweithredol a'r CCA.
Cyfarwyddwr Cyllid ac Adnoddau (CCA)	

Rheolaeth Fersiwn	
Medi 2019	3.5.7 Os nodir bod tir a/neu adeiladau dros ben i'r gofynion, bydd y PG yn cyflwyno adroddiad i'r CHTh yn argymhell y camau priodol. Bydd gwaredu tir ac adeiladau ar y telerau gorau sydd ar gael, yn ôl tystiolaeth o adroddiad gan syrfëwr sy'n Brisiwr cofrestredig gyda Sefydliad Brenhinol y Syrfewyr Siartredig.
Ebrill 2021	Diweddariad i sicrhau cydymffurfiaeth â Chod Ymarfer Rheoli Ariannol diwygiedig y Swyddfa Gartref (FMCP) a Chod Rheoli Ariannol CIPFA ar gyfer yr Heddlu a'r Gwasanaethau Tân (Cod FM).
Ebrill 2022	Diweddariad i wneud diwygiadau teipograffyddol ac i gael gwared ar gyfeiriadau sy'n benodol i ryw.

CYFLWYNIAD

- 1.1 Mae unrhyw sefydliad mawr yn gofyn am set o reolau a rheoliadau a ddeallir yn glir ar gyfer rheoli ei weithdrefnau ariannol.
- 1.2 Ym mis Gorffennaf 2018, cyhoeddodd y Swyddfa Gartref God Ymarfer Rheoli Ariannol diwygiedig (FMCP) o dan adran 17 (6) o Ddeddf Diwygio'r Heddlu a Chyfrifoldeb Cymdeithasol 2011 ac adran 39 o Ddeddf yr Heddlu 1996, sy'n caniatáu i'r Ysgrifennydd Gwladol gyhoeddi codau ymarfer i bob comisiynydd heddlu a throsedd a phrif gwnstabiliaid. Mae'r cod hwn yn rhan o'r fframwaith cynhwysfawr ar gyfer llywodraethu ariannol o fewn gwasanaeth yr heddlu sy'n cynnwys deddfwriaeth sylfaenol ac is-ddeddfwriaeth. Yn ogystal, mae Cod Rheoli Ariannol CIPFA (Cod FM) yn darparu canllawiau ar gyfer rheolaeth ariannol dda a chynaliadwy mewn awdurdodau lleol, ac mae'n berthnasol i'r SCHTh a'r Heddlu. Mae'r rhain wedi'u hystyried wrth ddatblygu'r Rheoliadau Ariannol hyn.
- ŷ Esbonnir priod rolau'r PSC a'r CCA yn Natganiad CIPFA ar Rôl Prif Swyddog Ariannol y Comisiynydd Heddlu a Throsedd a Phrif Swyddog Cyllid y Prif Gwnstabl.
- 1.4 Mae rheolau a rheoliadau ariannol yn rheoli'r berthynas rhwng y Comisiynydd Heddlu a Throsedd (CHTh) a'r Prif Gwnstabl (PG) mewn materion ariannol. Mae'r fframwaith rheolaeth ariannol yn cynnwys y canlynol:
- Y Llawlyfr Llywodraethu, sydd ei hun yn cynnwys:
 - (a) Pennod 1: Cod Llywodraethu
 - (b) Pennod 2: Cynllun Caniatâd
 - (c) Pennod 3: Rheoliadau Ariannol
 - (d) Pennod 4: Gorchmynion Sefydlog Cytundebau
 - Unrhyw godau ymarfer, gweithdrefnau, canllawiau, protocolau, llawlyfrau neu gyfarwyddiadau ariannol y gellir eu cyhoeddi neu eu cynnwys yn llyfrgell bolisi'r Heddlu.
- 1.4 Mae'r CHTh yn derbyn yr holl gyllid, gan gynnwys grant y llywodraeth, y praesept, a'r holl ffynonellau incwm eraill sy'n ymwneud â phlisma a lleihau troseddu, a rhaid i'r holl gyllid ar gyfer yr Heddlu ddod drwy'r CHTh. Mae'r ffordd y dyrennir yr arian hwn yn fater i'r Comisiynydd mewn ymgynghoriad â'r Prif Gwnstabl neu yn unol ag unrhyw amodau grant. Bydd y PG yn rhoi barn broffesiynol ar y mater hwn.
- 1.5 Datblygwyd gweithdrefnau a chyfarwyddiadau ariannol sy'n nodi'r trefniadau o ddydd i ddydd ar gyfer gweithredu cyfrifoldeb ariannol dirprwyedig a lefelau a therfynau'r ddirprwyaeth honno. Mae'r rhain yn cydymffurfio â'r egwyddorion a'r terfynau a ddisgrifir yn y Llawlyfr Llywodraethu.

- 1.6 Er mwyn cynnal busnes yn effeithiol, rhaid i bolisiau a gweithdrefnau rheoli ariannol cadarn fod ar waith a rhaid glynu'n gaeth atynt. Rhan o'r broses hon yw mabwysiadu a gweithredu Rheoliadau Ariannol. Lluniwyd y Rheoliadau Ariannol hyn er mwyn sicrhau bod materion ariannol yn cael eu cynnal yn briodol ac yn unol â'r holl ofynion cyfreithiol a rheoliadol.
- 1.7 Wrth gymhwyso'r Rheoliadau Ariannol hyn, bydd disgwyl i staff a swyddogion hefyd roi sylw llawn i ddarpariaethau'r holl ddogfennau a restrir ym mharagraff 1.3 (uchod). Gellir ystyried methiant i gydymffurfio â'u darpariaethau yn drosedd ddisgyblu.

Adran 1 – Rheolaeth Cyllidol

1.1 Safonau Rheolaeth Cyllidol

Pam bod hyn yn bwysig?

- 1.1.1 Mae gan y CHTH, PG, holl weithwyr a swyddogion y ddwy gorfforaeth ddyletswydd i gadw at y safonau uchaf o ran cywirdeb (h.y. gonestrwydd, uniondeb a thryloywder) wrth ddelio â materion ariannol.

Cyfrifoldebau'r Prif Swyddog Cyllid a'r Cyfarwyddwr Cyllid ac Adnoddau

- 1.1.2 Mae gan y Prif Swyddog Cyllid (PSC) a'r Cyfarwyddwr Cyllid ac Adnoddau (CCA) ddyletswydd ffibr personol i'w penodi fel y person sy'n gyfrifol am weinyddiaeth ariannol briodol o dan Ddeddf Diwygio'r Heddlu a Chyfrifoldeb Cymdeithasol 2011 ac adran 151 o Ddeddf Llywodraeth Leol 1972. Mae hyn yn cynnwys gofynion a phwerau ffurfiol i ddiogelu cyfreithlondeb a phriodoldeb mewn gwariant o dan adran 114 o Ddeddf Cyllid Llywodraeth Leol 1988, fel y'i diwygiwyd gan baragraff 188 o atodlen 16 i Ddeddf Diwygio'r Heddlu a Chyfrifoldeb Cymdeithasol 2011.
- 1.1.3 Felly, mae gan y PSC a'r CCA gyfrifoldeb:
- sicrhau bod materion ariannol y CHTH a'r PG yn cael eu gweinyddu'n briodol;
 - sicrhau y glynir wrth arferion priodol;
 - rhoi cyngor ar y rheolaethau strategol allweddol sydd eu hangen i sicrhau rheolaeth ariannol gadarn;
 - sicrhau bod gwybodaeth ariannol ar gael i alluogi monitro ac adrodd yn gywir ac yn amserol ar gymariaethau o ddangosyddion perfformiad ariannol cenedlaethol a lleol;
 - sicrhau bod yr holl swyddogion a staff yn ymwybodol o safonau rheoli ariannol priodol, gan gynnwys y Rheoliadau Ariannol hyn ac yn cydymffurfio â hwy;
 - sicrhau bod yr holl swyddogion a staff yn cael eu rheoli, eu datblygu, eu hyfforddi'n briodol a'u bod yn cael cymorth digonol i gyflawni eu dyletswyddau ariannol yn effeithiol.

1.2 Cofnodion a ffurflenni cyfrifyddu

1.3

Pam bod hyn yn digwydd?

1.2.1 Mae cadw cofnodion cyfrifyddu priodol yn un o'r ffyrdd y mae'r CHTH a'r PG yn cyflawni eu cyfrifoldeb am stiwardiaeth adnoddau cyhoeddus. Mae gan y CHTH a'r PG gyfrifoldeb statudol i baratoi cyfrifon blynyddol sy'n rhoi darlun cywir a theg o weithrediadau yn ystod y flwyddyn. Mae'r rhain yn destun archwiliad allanol. Mae'r archwiliad hwn yn rhoi sicrwydd bod y cyfrifon wedi'u paratoi'n briodol, bod arferion cyfrifyddu priodol wedi'u harsylwi, a bod trefniadau wedi'u gwneud ar gyfer sicrhau darbodaeth, effeithlonrwydd, effeithiolrwydd a thegwch wrth ddefnyddio adnoddau'r CHTH a PG.

Cyfrifoldebau'r PSC a'r CCA

1.2.2 Pennu'r gofynion ar gyfer y gweithdrefnau a'r cofnodion cyfrifyddu ar gyfer y CHTH a'r PG yn unol ag arferion cyfrifyddu cydnabyddedig, a chymeradwyo'r systemau a'r gweithdrefnau cyfrifyddu strategol a gymeradwywyd gan y PG. Bydd yr holl weithwyr a swyddogion yn gweithredu yn unol â'r gweithdrefnau a'r amserlenni cyfrifyddu.

1.2.3 Gwneud trefniadau priodol ar gyfer archwilio cyfrifon y CHTH a'r PG yn unol â Rheoliadau Cyfrifon ac Archwilio (Cymru) 2014 fel y'u diwygiwyd o dan Reoliadau Cyfrifon ac Archwilio (Cymru) (Diwygio) 2018.

1.2.4 Sicrhau bod yr holl geisiadau am arian (gan gynnwys grantiau) yn cael eu gwneud erbyn y dyddiad dyledus.

1.2.5 Sicrhau bod cysoniadau banc a rheolaethau allweddol eraill yn cael eu cwblhau mewn modd amserol a chywir.

1.2.6 Paratoi a chyhoeddi'r cyfrifon archwiliedig yn unol â'r amserlen statudol.

1.2.7 Sicrhau nad yw cofnodion ariannol yn cael eu gwaredu ac eithrio yn unol â rheoliadau statudol rhagnodedig neu reoliadau allanol eraill ac fel y'u cymeradwywyd gan y PSC.

1.2.8 Sicrhau bod cynllun parhad busnes wedi'i ddogfennu a'i brofi i ganiatáu i brosesu'r system aildechrau'n gyflym os bydd ymyriad. Bydd trefniadau wrth gefn effeithiol, gan gynnwys gweithdrefnau wrth gefn, ar waith os bydd systemau cyfrifiadurol yn methu.

1.2.9 Cyhoeddi unrhyw wybodaeth ariannol sy'n ofynnol yn ôl y gyfraith. (Ceir gwybodaeth bellach [yma](#).)

Cyfrifoldebau'r PSC a'r CCA

1.2.10 Cael cymeradwyaeth y PSC cyn gwneud newidiadau sylfaenol i gofnodion cyfrifon, gweithdrefnau neu systemau cyfrifyddu.

1.2.11 Sicrhau bod yr holl drafodion, ymrwymadau perthnasol, contractau a gwybodaeth cyfrifyddu hanfodol arall yn cael eu cofnodi'n llwyr, yn gywir ac yn amserol.

1.2.12 Cadw cofnodion digonol i ddarparu llwybr rheoli sy'n arwain o ffynonellau incwm a gwariant hyd at y Datganiadau o Gyfrifon.

1.3 Datganiad Cyfrifon Blynyddol

Pam bod hyn yn bwysig?

1.3.1 Mae gan y CHTh a'r PG gyfrifoldeb statudol i baratoi cyfrifon sy'n rhoi darlun cywir a theg o weithrediadau yn ystod y flwyddyn. Rhaid paratoi'r rhain yn unol ag arferion priodol yn unol â'r Cod Ymarfer ar Gyfrifyddu Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig (y Cod). Mae datganiadau o gyfrifon ar wahân ar gyfer y CHTh a'r PG yn ogystal â chyfrifon grŵp sy'n cwmpasu'r ddau endid.

1.3.2 Mae'r cyfrifon yn destun adolygiad annibynnol manwl gan yr archwilydd allanol. Mae hyn yn rhoi sicrwydd bod y cyfrifon wedi'u paratoi'n gywir, bod arferion cyfrifyddu priodol wedi'u dilyn, a bod trefniadau wedi'u gwneud ar gyfer sicrhau darbodusrwydd, effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd wrth ddefnyddio adnoddau'r CHTh a'r PG.

Cyfrifoldebau'r PSC a'r CCA

1.3.3 Llunio'r amserlen ar gyfer paratoi cyfrifon terfynol mewn ymgynghoriad â'r Pennaeth Cyllid a'r archwilydd.

1.3.4 Paratoi, llofnodi a dyddio'r datganiadau o gyfrifon, gan ddweud eu bod yn rhoi darlun cywir a theg o'r CHTh a'r PG a'r grŵp ar y dyddiad cyfrifyddu a bod yr incwm a'r gwariant ar gyfer y flwyddyn ariannol newydd ddod i ben.

1.3.5 Cyhoeddi cyfrifon cymeradwy ac archwiliedig y CHTh, y PG a'r grŵp bob blwyddyn, yn unol â'r amserlen statudol. (Gellir gweld y datganiadau o gyfrifon [yma](#).)

1.3.6 Dewis polisiâu cyfrifo addas a'u cymhwyso'n gyson.

1.3.7 Llunio barn ac amcangyfrifon sy'n rhesymol ac yn ddarbodus.

1.3.8 Cydymffurfio â Chod Ymarfer Rheoli Ariannol y Swyddfa Gartref a Chod Rheoli Ariannol CIPFA.

Cyfrifoldebau'r CCA

1.3.9 Cydymffurfio â'r canllawiau cyfrifyddu a ddarperir gan y PSC a darparu gwybodaeth briodol ar gais o fewn amserlen resymol.

Cyfrifoldebau'r CHTh a'r PG

1.3.10 Ystyried a chymeradwyo'r cyfrifon blynyddol yn unol â'r amserlen statudol.

Cyfrifoldebau'r Cydbwyllgor Archwilio

- 1.3.11 Adolygu'r datganiadau cyfrifon blynyddol a bodloni eu hunain bod camau priodol wedi'u cymryd i fodloni arferion proffesiynol statudol ac argymelledig.

Adran 2 - Cynllunio Cyllidol

2.1 Cynllunio Cyllidol

Pam bod hyn yn bwysig?

- 2.1.1 Mae'r CHTH a'r PG yn rhannu cyfrifoldeb i ddarparu cynlluniau ariannol a chyllidebol effeithiol ar gyfer y tymor byr, y tymor canolig a'r tymor hwy.
- 2.1.2 Mae'r CHTH a'r Heddlu gyda'i gilydd yn sefydliad cymhleth sy'n gyfrifol am gyflawni gweithgareddau plismona. Mae angen iddynt ddatblygu systemau i alluogi dyrannu adnoddau yn unol â blaenoriaethau. Mae cynllunio ariannol yn hanfodol er mwyn i hyn weithredu'n effeithiol.
- 2.1.3 Dylai'r broses cynllunio ariannol gael ei chyfeirio gan y fframwaith polisi cymeradwy, y broses cynllunio busnes a'r angen i gyflawni amcanion allweddol.
- 2.1.4 Dylai'r broses cynllunio ariannol fod yn barhaus a dylai'r cyfnod cynllunio gwmpasu o leiaf dair blynedd. Dylai'r broses gynllunio gynnwys cynllun blynyddol manylach – y gyllideb – ar gyfer y flwyddyn ariannol sydd i ddod. Mae hyn yn caniatáu i'r CHTH a'r PG gynllunio, monitro a rheoli'r ffordd y caiff arian ei ddyrannu a'i wario.

Cynllun Ariannol Tymor Canolig.

Cyfrifoldebau'r CHTH

- 2.1.5 Nodi a chytuno, mewn ymgynghoriad â'r PG a phartneriaid a rhanddeiliaid perthnasol eraill, ar strategaeth ariannol tymor canolig sy'n cynnwys cynlluniau ariannu a gwariant ar gyfer referniw a chyfalaf a gwerth am arian. Dylai'r strategaeth ystyried nifer o flynyddoedd, rhyngddibyniaethau cyllidebau referniw a buddsoddiad cyfalaf, rôl cronfeydd wrth gefn ac ystyried risgiau. Dylai ystyried fforddiadwyedd a Chod Darbodus CIPFA ar gyfer Cyllid Cyfalaf mewn Awdurdodau Lleol. Dylai'r strategaeth gyd-fynd â'r Cynllun Heddlu a Throsedd.

Cyfrifoldebau'r PSC a'r CCA

- 2.1.6 Pennu fformat ac amseriad y cynlluniau ariannol tymor canolig sydd i'w cyflwyno i'r CHTH. Y fformat yw cydymffurfio â'r holl ofynion cyfreithiol (gan gynnwys adran 25 o Ddeddf Llywodraeth Leol 2003) a'r canllawiau diweddaraf a gyhoeddwyd gan CIPFA.

2.1.7 Paratoi amcanestyniad tymor canolig o incwm a gwariant arfaethedig i'w gyflwyno i'r CHTH. Wrth baratoi'r rhagolwg, bydd y CAA yn ystyried:

- Y Cynllun Heddlu a Throsedd.
- gofynion polisi a gymeradwywyd gan y CHTH fel rhan o'r fframwaith polisi;
- Gofyniad Plismona Strategol
- ymrwymadau na ellir eu hosgoi yn y dyfodol, gan gynnwys gofynion deddfwriaethol;
- mentrau sydd eisoes ar y gweill;
- goblygiadau refeniw'r rhaglen gyfalaf ddrafft;
- datblygiadau a chynlluniau gwasanaeth arfaethedig y mae angen ymgynghori â'r cyhoedd arnynt;
- yr angen i sicrhau arbedion effeithlonrwydd/cynhyrchiant;
- dyraniadau grant y llywodraeth;
- goblygiadau posibl i drethdalwyr lleol;
- unrhyw strategaeth gomisiynu'r CHTH.

2.1.8 Paratoi rhagolwg ariannol tymor canolig o adnoddau posibl, gan gynnwys opsiynau ar gyfer defnyddio balansau cyffredinol, cronfeydd wrth gefn a darpariaethau, a thybiaethau o lefelau cyllid y llywodraeth yn y dyfodol.

2.1.9 Gellir nodi bwch rhwng yr adnoddau sydd ar gael a'r adnoddau gofynnol. Dylai'r PG flaenoriaethu gofynion er mwyn galluogi'r CHTH i lunio barn wybodus ynghylch lefelau ariannu yn y dyfodol a chynllunio'r defnydd o adnoddau.

Cyllideb Refeniw Blynyddol

2.1.10 Mae'r gyllideb refeniw yn rhoi amcangyfrif o'r gofynion incwm a gwariant blynyddol ar gyfer gwasanaeth yr heddlu ac yn nodi goblygiadau ariannol polisiâu strategol y CHTH. Mae'n rhoi'r awdurdod i brif swyddogion ysgwyddo gwariant, ac yn sail ar gyfer monitro perfformiad ariannol y CHTH a'r Heddlu.

2.1.11 Dylai'r CHTH ymgynghori â'r PG a phartneriaid a rhanddeiliaid perthnasol eraill wrth gynllunio'r gyllideb flynyddol gyffredinol, a fydd yn cynnwys cyllideb ar wahân ar gyfer yr Heddlu. Bydd hyn yn ystyried cyllid gan y llywodraeth a ffynonellau eraill, ac yn cydbwysu anghenion gwariant y gwasanaeth plismona yn erbyn lefel y dreth leol. Rhaid i hyn fodloni'r gofynion statudol i sicrhau cyllideb gytbwys (Deddf Llywodraeth Leol 2003) a chael ei chwblhau yn unol â'r amserlen statudol.

2.1.12 Dylid nodi'n glir effaith y gyllideb flynyddol ar flaenoriaethau ac ariannu blynyddoedd i ddod fel y'u nodir y Cynllun Heddlu a Throsedd a'r cynllun ariannol tymor canolig.

Cyfrifoldebau'r CHTH

2.1.13 Cytuno ar yr amserlen gynllunio gyda'r PG.

2.1.14 Cael barn y gymuned leol, gan gynnwys talwyr Ardrethi Annomestig Cenedlaethol, ar y gwariant arfaethedig cyn pennu'r gyllideb ar gyfer y flwyddyn ariannol sydd i ddod.

2.1.15 Cyflwyno'r gyllideb arfaethedig, y praesept ac argymhellion y dreth gyngor i'r Panel Heddlu a Throsedd i'w cymeradwyo.

Cyfrifoldebau'r PSC

2.1.16 Pennu fformat y gyllideb refeniw sydd i'w chyflwyno i'r CHTH. Y fformat yw cydymffurfio â'r holl ofynion cyfreithiol a'r canllawiau diweddaraf a gyhoeddwyd gan CIPFA.

2.1.17 Cael gwybodaeth amserol a chywir gan awdurdodau bilio ar sail y dreth gyngor i lywio trafodaethau ar y gyllideb.

2.1.18 Cynghori'r CHTH ar y lefel briodol o falansau cyffredinol, cronfeydd wrth gefn wedi'u clustnodi neu ddarpariaethau i'w cadw.

2.1.19 Cyflwyno adroddiadau i'r CHTH a'r Panel Trosedd i gynnwys sylwadau ar:

- cynghori ar gadernid y gyllideb a digonolrwydd cronfeydd ariannol wrth gefn
- y gyfres o ddangosyddion darbodus am o leiaf y tair blynedd nesaf, sy'n deillio o'r Cod Darbodus ar gyfer Cyllid Cyfalaf mewn Awdurdodau Lleol. Bydd y dangosyddion hyn yn gyson â'r gyllideb refeniw flynyddol a'r rhaglen gyfalaf a gymeradwywyd.

2.1.20 Ar ôl cymeradwyo'r gyllideb flynyddol, cyflwyno'r ffurflen gofynion treth gyngor i Lywodraeth Ganolog/Cymru a cheisiadau praesept i awdurdodau bilio yn unol â'r gofyniad cyfreithiol.

2.1.21 Cynhyrchu taflen wybodaeth y dreth gyngor a'i rhoi i'r awdurdodau bilio, yn unol â'r gofynion statudol.

Cyfrifoldebau'r PSC a'r CCA

2.1.22 Paratoi amcangyfrifon manwl o'r gyllideb ar gyfer y flwyddyn ariannol sydd i ddod yn unol â'r amserlen y cytunwyd arni gyda'r PSC.

2.1.23 Cyflwyno amcangyfrifon yn y fformat y cytunwyd arno i'r CHTH i'w gymeradwyo, gan gynnwys manylion am oblygiadau'r dreth gyngor a gofynion praesept.

2.2. Rheolaeth Gyllidebol

Pam bod hyn yn bwysig?

2.2.1 Mae rheoli'r gyllideb yn sicrhau, unwaith y bydd y CHTH wedi cymeradwyo'r gyllideb, bod yr adnoddau a ddyrennir yn cael eu defnyddio at y diben a fwriadwyd ac y rhoddir cyfrif priodol amdanynt. Mae rheoli cyllidebau yn broses barhaus, sy'n galluogi'r PG a'r CHTH i adolygu ac addasu eu targedau cyllideb yn ystod y flwyddyn

ariannol. Mae hefyd yn darparu'r mecanwaith sy'n galw ar reolwyr cyfrifon sy'n gyfrifol am feysydd diffiniedig o'r gyllideb.

2.2.2 Y rheolaethau allweddol ar gyfer rheoli a rheoli'r gyllideb refeniw yw:

- mae rheolwr cyllideb enwebedig ar gyfer pob pennawd canolfan gostau sy'n atebol am y cyllidebau o dan ei gyfarwyddyd a'i reolaeth; a
- ni ddylid ystyried rheoli cyllidebau ar ei ben ei hun; dylid ei fesur ar y cyd ag allbynnau gwasanaeth a mesurau perfformiad.

Monitro Refeniw

Pam bod hyn yn bwysig?

2.2.3 Drwy nodi ac esbonio amrywiadau yn barhaus yn erbyn targedau cyllidebol, mae'n bosibl nodi newidiadau mewn tueddiadau a gofynion adnoddau cyn gynted â phosibl. Mae'r CHTh a'r PG ill dau yn gweithredu o fewn terfyn arian parod blynyddol, a gymeradwywyd wrth bennu'r gyllideb flynyddol. Er mwyn sicrhau nad yw'r CHTh a'r Heddlu i gyd yn gorwario, mae'n ofynnol i'r CHTh a'r PG reoli gwariant o fewn eu dyraniadau cyllideb, yn amodol ar reolau trosglwyddo.

Cyfrifoldebau'r PSC a'r CCA

2.2.4 Darparu gwybodaeth ariannol briodol i alluogi monitro cyllidebau'n effeithiol.

2.2.5 Sicrhau bod gan bob elfen o incwm neu wariant reolwr cyllideb enwebedig i gymryd cyfrifoldeb am y rhan honno o'r gyllideb. Dylai cyfrifoldeb y gyllideb gael ei gysoni mor agos â phosibl â'r broses o wneud penderfyniadau sy'n ymrwymo gwariant.

2.2.6 Sicrhau bod cyfanswm y gwariant ar gyfer plismona gweithredol yn parhau o fewn y dyraniad cyffredinol o adnoddau ac i gymryd camau unioni lle rhagwelir amrywiadau sylweddol o'r gyllideb gymeradwy. Lle mae cyfanswm y gwariant a ragwelir yn fwy na chyfanswm y dyraniad o adnoddau oherwydd amgylchiadau y tu hwnt i reolaeth y PG, dylid rhybuddio'r PSC a'r CHTh ar unwaith a dylid cyflwyno cynigion ar gyfer unioni fel rhan o'r broses fonitro reolaidd i'r CHTh.

2.2.7 Cyflwyno adroddiad monitro cyllideb i'r CHTh yn rheolaidd drwy gydol y flwyddyn, gan gynnwys y wybodaeth ariannol ddiweddaraf sydd ar gael. Bydd yr adroddiadau mewn fformat y cytunwyd arno gyda'r CHTh a'r PSC.

Cyfrifoldebau'r PSC

2.2.8 Cydgyssylltu adroddiad monitro cyllideb ar y cyd i'w gyflwyno i'r Panel Heddlu a Throsedd yn ôl yr angen, gan gynnwys y wybodaeth ariannol ddiweddaraf sydd ar gael.

2.2.9 Sicrhau bod cyfanswm y gwariant ar gyfer y SCHTh yn parhau o fewn y dyraniad cyffredinol o adnoddau ac i gymryd camau unioni lle rhagwelir amrywiadau

sylweddol o'r gyllideb gymeradwy. Lle mae cyfanswm y gwariant a ragwelir yn fwy na chyfanswm y dyraniad o adnoddau oherwydd amgylchiadau y tu hwnt i reolaeth y PSC, dylid rhybuddio'r Prif Swyddog Gweithredol a'r CHTH ar unwaith a dylid cyflwyno cynigion ar gyfer unioni fel rhan o'r broses fonitro reolaidd i'r CHTH.

Hawl Trosglwyddo Arian

Pam bod hyn yn bwysig?

2.2.9 Mae trosglwyddiad yn ailddyrranu adnoddau rhwng cyllidebau neu benaethiaid gwariant a gymeradwywyd. Mae pennaeth cyllideb yn llinell yn yr adroddiad cyllideb a gymeradwywyd. Bwriad y cynllun trosglwyddo yw galluogi prif swyddogion i reoli eu cyllideb gyda rhywfaint o hyblygrwydd o fewn y fframwaith polisi cyffredinol a bennir gan y CHTH ac, felly, mae'n rhoi cyfle i wneud y defnydd gorau o adnoddau i ddiwallu anghenion sy'n dod i'r amlwg.

2.2.10 Mae'n ofynnol i'r CAA (ar gyfarwyddyd y PG) gyfeirio'n ôl at y CHTH pan fyddai trosglwyddo'n achosi newidiadau sylweddol ym mholisi'r CHTH, neu pan allai trosglwyddiad greu blwyddyn yn y dyfodol neu ymrwymiad parhaus. Dim ond o gyllid refeniw y gellir ariannu gwariant refeniw.

2.2.11 Y rheolaethau allweddol ar gyfer y cynllun trosglwyddo yw:

- Fe'i gweinyddir gan brif swyddogion o fewn pwerau dirprwyedig a roddir i'r CAA gan y CHTH o fewn y Cynllun Cydsyniad. Mae angen i'r CHTH gymeradwyo unrhyw amrywiad o'r cynllun hwn.
- Mae'r CHTH yn cytuno ar y gyllideb gyffredinol.

Felly, mae gan brif swyddogion a rheolwyr cyllideb yr awdurdod i wario yn unol â'r amcangyfrifon sy'n ffurfio'r gyllideb.

- Nid yw trosglwyddo yn creu cymeradwyaeth gyllidebol ychwanegol.
- Rhaid i bob prif swyddog sicrhau bod y trosglwyddiad yn cael ei wneud yn ôl yr angen i gynnal cywirdeb monitro'r gyllideb. Bydd unrhyw drosglwyddiadau sylweddol yn cael eu hadrodd drwy'r trefniadau adrodd ariannol swyddogol.

Cyfrifoldebau

2.2.12 Gall y CAA (ar gyfarwyddyd y PG) ddefnyddio arian refeniw i brynu eitemau cyfalaf neu wneud gwaith cyfalaf (yn amodol ar gael cymeradwyaeth ymlaen llaw gan y CHTH pan fo'r trosglwyddiad arfaethedig yn fwy na £150,000). Rhaid deall canlyniadau refeniw parhaus gwariant cyfalaf cyn i'r pryniant gael ei wneud, a'i ymgorffori mewn cyllidebau fel y bo'n briodol.

2.2.13 Gall y CAA gymeradwyo unrhyw drosglwyddiad lle caiff y costau ychwanegol eu hadaldu'n llawn gan gyrff eraill. Fodd bynnag, mae trosglwyddiadau sy'n fwy na £150,000 i'w hysbysu i'r PSC fel mater o drefn.

2.2.14 Ar gyfer pob cyllideb arall, bydd y PSC a'r CAA yn sicrhau bod trosglwyddiad yn cael ei wneud yn ôl yr angen i gynnal cywirdeb monitro'r gyllideb, yn amodol ar y lefelau cymeradwyo canlynol:

Cyllid yr Heddlu

Hyd at £150,000 - CAA

Dros £150,000 - PSC

2.2.15 Bydd angen cymeradwyo'r CHTh os yw'r trosglwyddiad yn cynnwys:

- newid sylweddol mewn polisi;
- ychwanegiad sylweddol at ymrwymadau yn y dyfodol; neu
- lle y darparwyd adnoddau i'w trosglwyddo yn wreiddiol i dalu am wariant o natur gyfalaf.

2.2.16 Dim ond ar ôl ystyried adroddiad gan y PG, CAA a PSC ar y mater y gall amcangyfrifon atodol sydd i'w hariannu o gronfeydd wrth gefn y CHTh gael eu cymeradwyo.

3 Rhaglen Gyfalaf

Pam bod hyn yn bwysig?

2.3.1 Mae gwariant cyfalaf yn golygu caffael neu wella asedau sefydlog sydd â gwerth hirdymor i'r CHTh a'r PG, megis tir, adeiladau ac eitemau mawr o beiriannau, offer neu gerbydau. Mae asedau cyfalaf yn llywio'r ffordd y caiff gwasanaethau eu darparu yn y tymor hir, a gallant greu ymrwymadau ariannol ar ffurf costau ariannu a chostau rhedeg referniw.

2.3.2 Mae'r CHTh yn gallu ymgymryd â buddsoddiad cyfalaf ar yr amod bod y cynlluniau gwariant yn fforddiadwy, yn ddarbodus, yn gynaliadwy ac yn dangos gwerth am arian. Caiff cynlluniau gwariant eu gwerthuso o dan god Darbodus CIPFA.

2.3.3 Mae'r rhaglen gyfalaf yn gysylltiedig â'r strategaeth ariannol gymeradwy.

2.3.4 Mae'r holl asedau cyfalaf yn eiddo i'r CHTh, ond cyfrifoldeb y PG yw rheoli'r rhan fwyaf o'r asedau o ddydd i ddydd. Dim ond gyda chaniatâd y CHTh y caiff y PG gaffael asedau cyfalaf. Ni chaniateir i'r PG fod yn berchen ar dir ac adeiladau.

Cyfrifoldebau'r PG

2.3.5 Datblygu a gweithredu cynlluniau rheoli asedau.

Cyfrifoldebau'r PSC a'r CCA

2.3.6 Hwyluso strategaeth gyfalaf i'w hystyried a'i chymeradwyo gan y CHTh.

Cyfrifoldebau'r CHTh

2.3.7 Cymeradwyo'r strategaeth rheoli asedau.

2.3.8 Cymeradwyo'r strategaeth ariannol flynyddol.

Rhaglen Gyfalaf Tymor Canolig

Cyfrifoldebau'r PSC a'r CCA

2.3.9 Paratoi rhaglen dreigl o wariant cyfalaf arfaethedig i'w hystyried gan y CHTh. Bydd pob cynllun yn nodi cyfanswm cost y prosiect ac unrhyw ymrwymadau refeniw ychwanegol.

2.3.10 Paratoi arfarniadau prosiect (achos busnes) ar gyfer pob cynllun yn y rhaglen gyfalaf tymor canolig ddrafft, a gyflwynir i'r PSC a'r CHTh i'w hystyried a'u cymeradwyo. Bydd arfarniadau o brosiectau yn cynnwys yr holl gostau refeniw a chyfalaf ychwanegol.

2.3.11 Bydd gan bob prosiect cyfalaf swyddog penodol sy'n gyfrifol am noddi'r cynllun, monitro cynnydd a sicrhau bod y cynllun yn cael ei gwblhau.

2.3.12 Nodi, mewn ymgynghoriad â'r PSC, y ffynonellau cyllid sydd ar gael ar gyfer y rhaglen gyfalaf tymor canolig, gan gynnwys nodi derbyniadau cyfalaf posibl o waredu eiddo.

2.3.13 Gellir nodi bwlch rhwng yr adnoddau sydd ar gael a'r buddsoddiad cyfalaf sydd ar gael. Dylai'r PG a'r CAA flaenoriaethu gofynion er mwyn galluogi'r CHTh i lunio barn wybodus ynghylch pa gynlluniau y dylid eu cynnwys yn y rhaglen gyfalaf, y lefel isaf o gyllid sydd ei hangen ar gyfer pob cynllun a'r posibilrwydd o gyflwyno gwariant cyfalaf yn raddol.

2.3.14 Dylai pob cynllun o fewn y rhaglen gyfalaf tymor canolig ddrafft gynnwys amcangyfrif o chwyddiant prisiau yn y dyfodol.

2.3.15 Mae cymeradwyo'r rhaglen gyfalaf tymor canolig gan y CHTh yn awdurdodi'r PG i fwrw ymlaen â'r rhaglen gyfalaf, gan gynnwys ceisio caniatâd cynllunio, i ysgwyddo ffioedd proffesiynol a threuliau rhagarweiniol eraill fel y bo'n briodol.

Cyfrifoldebau'r PSC

2.3.16 Gwneud argymhellion i'r CHTh ar y lefel fwyaf priodol o gymorth refeniw a lefelau benthyca priodol (o dan y Cod Darbodus) i gefnogi'r rhaglen gyfalaf.

2.3.17 Sicrhau bod y rhaglen gyfalaf yn cyd-fynd â Strategaeth Rheoli'r Trysorlys.

Cyfrifoldebau'r CHTh

2.3.18 Cymeradwyo rhaglen gyfalaf tymor canolig wedi'i hariannu'n llawn sy'n gynaliadwy ac yn unol â'r Cod Darbodus.

Rhaglen Gyfalaf Blynyddol

Cyfrifoldebau'r CHTH

2.3.19 Cytuno ar y rhaglen gyfalaf flynyddol, gan gynnwys sut y caiff ei hariannu.

Cyfrifoldebau'r CCA

2.3.20 Mae cymeradwyo'r rhaglen gyfalaf flynyddol gan y CHTH yn awdurdodi'r CAA i wario ar gynlluniau, ar yr amod bod yr arfarniad prosiect hwnnw (achos busnes) wedi'i gymeradwyo. Bydd unrhyw amrywiad arfaethedig i'r rhaglen gyfalaf o fwy na £100,000 yn cael ei gyflwyno i'r CHTH drwy'r trefniadau adrodd cymeradwy.

2.3.21 Sicrhau nad yw prydlesau cyllid neu drefniadau credyd eraill yn cael eu llunio heb gymeradwyaeth y PSC ymlaen llaw.

2.3.22 Er mwyn sicrhau, ar wahân i ffioedd proffesiynol sy'n gysylltiedig ag astudiaethau dichonoldeb a ffioedd cynllunio, na fydd unrhyw wariant cyfalaf yn cael ei wario cyn i'r cynllun gael ei gymeradwyo gan y CHTH.

Monitro Gwariant Cyfalaf

Cyfrifoldebau'r PG

2.3.23 Sicrhau bod cofnodion digonol yn cael eu cadw ar gyfer pob contract cyfalaf.

Cyfrifoldebau'r PSC a'r CCA

2.2.24 Monitro gwariant drwy gydol y flwyddyn yn erbyn y rhaglen gymeradwy.

2.2.25 Cyflwyno adroddiadau monitro cyfalaf i'r CHTH yn rheolaidd drwy gydol y flwyddyn. Bydd yr adroddiadau hyn yn seiliedig ar y wybodaeth ariannol ddiweddaraf sydd ar gael. Bydd yr adroddiadau monitro yn dangos gwariant hyd yma ac yn cymharu incwm a gwariant rhagamcanol â'r rhaglen gymeradwy. Bydd yr adroddiadau mewn fformat a gymeradwywyd gan y CHTH a'r PSC.

2.3.26 Paratoi achos busnes ar gyfer pob cynllun cyfalaf (neu ychwanegiadau i gynlluniau a gymeradwywyd yn flaenorol) i'w gyflwyno i'r CHTH ar gyfer ymgynghori a chymeradwyo. Rhaid i'r achos busnes ddangos sut y bydd y cynlluniau cyfalaf yn cael eu hariannu.

Cyfrifoldebau'r PSC a'r CCA

2.3.27 Adrodd ar alldro gwariant cyfalaf fel rhan o'r adroddiad blynyddol a'r cyfrifon statudol.

Cynnal Balansau a Chronfeydd Wrth Gefn

Pam bod hyn yn bwysig?

2.4.1 Rhaid i'r CHTH ystyried lefel y cronfeydd wrth gefn cyffredinol y mae'n dymuno eu cadw cyn y gall benderfynu ar lefel y dreth gyngor. Cedwir cronfeydd wrth gefn fel mater o gyfraith ac o ddoethineb. Maent yn galluogi'r sefydliad i ddarparu ar gyfer amrywiadau yn y llif arian a digwyddiadau annisgwyl o gostus ac felly'n helpu i'w ddiogelu rhag gorwario'r gyllideb flynyddol pe bai digwyddiadau o'r fath yn digwydd. Mae cronfeydd wrth gefn at ddibenion penodol yn cael eu cynnal lle mae'n debygol y bydd gofyniad gwariant yn digwydd yn y dyfodol.

Cyfrifoldebau'r PSC

2.4.2 Cyngori'r CHTH ar lefelau rhesymol o falansau a chronfeydd wrth gefn.

2.4.3 Adrodd i'r CHTH a'r Panel Heddlu a Throsedd ar ddigonolrwydd cronfeydd wrth gefn cyn i'r CHTH gynnig y gyllideb flynyddol, y praesept a'r dreth gyngor.

2.4.4 Cymeradwyo dyraniadau i bob cronfa wrth gefn a glustnodwyd ac oddi yno. Bydd y dyraniadau hyn yn cael eu nodi ar wahân yn y Datganiad Cyfrifon blynyddol.

Cyfrifoldebau'r CCA

2.4.5 Sicrhau bod y gyllideb refeniw flynyddol yn ddigonol i ariannu anghenion gweithredol rhagwladwy, heb fod angen gofyn am gymeradwyaeth ychwanegol.

2.4.6 Lle mae angen cymeradwyaeth ychwanegol, cyflwyno (mewn ymgynghoriad â'r PG) achos busnes i'r PSC a'r CHTH ar gyfer eitemau gwariant untro i'w hariannu o gronfeydd wrth gefn wedi'u clustnodi a/neu gyffredinol.

Cyfrifoldebau'r CHTH

2.4.7 Cymeradwyo'r polisi ar gronfeydd wrth gefn a gwrthbwysau a'r strategaeth ariannu ar gyfer cynnal cronfeydd wrth gefn a balansau.

2.4.8 Cymeradwyo sefydlu a datgysylltu pob cronfa wrth gefn a glustnodwyd gan gynnwys diben, defnydd a dyraniadau i'r cronfeydd wrth gefn a glustnodwyd ac oddi yno. Cymeradwyo'r dyraniadau i'r cronfeydd wrth gefn cyffredinol ac oddi yno fel rhan o'r prosesau pennu cyllidebau a chyfrifon blynyddol.

Adran 3 - Rheoli Risgiau a Pharhad Busnes

3.1 Rheoli Risg a Pharhad Busnes

Pam bod hyn yn bwysig?

- 3.1.1 Mae'n hanfodol bod systemau cadarn, integredig yn cael eu datblygu a'u cynnal ar gyfer nodi a gwerthuso'r holl risgiau corfforaethol a gweithredol sylweddol posibl i'r CHTH a'r Heddlu. Dylai hyn gynnwys cyfranogiad rhagweithiol pawb sy'n gysylltiedig â chynllunio a darparu gwasanaethau.
- 3.1.2 Mae pob sefydliad, boed yn y sector preifat neu'r sector cyhoeddus, yn wynebu risgiau i bobl, eiddo a gweithrediadau parhaus. Risg yw'r siawns neu'r posibilrwydd o golled, difrod, anaf neu fethiant i gyflawni amcanion a achosir gan weithred neu ddigwyddiad diangen neu ansicr. Ni ellir dileu risg yn gyfan gwbl. Fodd bynnag, rheoli risg yw'r dull systematig a gynlluniwyd o nodi, gwerthuso a rheoli risg. Ei amcanion yw sicrhau asedau'r CHTH a'r PG a sicrhau lles corfforaethol ac ariannol parhaus y CHTH a'r Heddlu. Yn ei hanfod, felly, mae'n rhan annatod o arfer busnes da.
- 3.1.3 Caiff trefniadau rheoli risg y CHTH a'r PG eu hadrodd a'u monitro gan bob un o'u pwyllgorau gorchwyl perthnasol ac yn amodol ar oruchwyliaeth gan y Bwrdd Gweithredol Strategol a'r Cydbwyllgor Archwilio.

Cyfrifoldebau'r CHTH a'r PG

- 3.1.4 Mae'r CHTH a'r PG yn gyfrifol ar y cyd am gymeradwyo'r datganiad polisi a'r strategaeth rheoli risg, ac am adolygu effeithiolrwydd rheoli risg.

Cyfrifoldebau'r Prif Swyddogion

- 3.1.5 Paratoi'r datganiad polisi rheoli risg ar gyfer y CHTH a'r Heddlu ac ar gyfer hyrwyddo diwylliant o ymwybyddiaeth o reoli risg ym mhob rhan o'r sefydliad ac adolygu risgiau fel proses barhaus.
- 3.1.6 Gweithredu gweithdrefnau i nodi, asesu, atal neu gynnwys risgiau perthnasol hysbys, gyda phroses fonitro ar waith i adolygu effeithiolrwydd strategaethau lleihau risg a gweithrediad y rheolaethau hyn yn rheolaidd. Dylid ffurfioli'r broses rheoli risg a'i chynnal yn barhaus.
- 3.1.7 Sicrhau bod cynlluniau parhad busnes priodol yn cael eu datblygu, eu gweithredu a'u profi'n rheolaidd.

Cyfrifoldebau'r PSC

- 3.1.8 Cyngori'r CHTH ar drefniadau priodol ar gyfer yswiriant. Dylid pennu lefelau derbyniol o risg a'u hyswirio yn eu herbyn lle bo hynny'n briodol. Ni ddylid ymgymryd â gweithgareddau sy'n arwain at lefelau risg yr aseswyd eu bod yn annerbyniol.
- 3.1.9 Darperir yswiriant ar gyfer pob eiddo a rhwymedigaeth, a gall gynnwys hunan-yswiriant.

Cyfrifoldebau'r CCA

- 3.1.10 Er mwyn sicrhau, mewn ymgynghoriad â'r PSC, y darperir yswiriant priodol.
- 3.1.11 Sicrhau bod hawliadau a wneir yn erbyn polisiâu yswiriant gan y CHTH a'r PG yn cael eu datblygu'n brydlon.
- 3.1.12 Sicrhau bod yr holl weithwyr a swyddogion yn ymwybodol o'u cyfrifoldebau o ran rheoli risgiau.
- 3.1.13 Er mwyn sicrhau bod yr holl weithwyr, swyddogion, neu unrhyw berson arall a gwmpesir gan yswiriant y CHTH neu'r Heddlu, yn cael cyfarwyddyd i beidio â derbyn atebolrwydd neu wneud unrhyw gynnig i dalu iawndal a allai ragfarnu'r asesiad o atebolrwydd mewn perthynas ag unrhyw hawliad yswiriant.
- 3.1.14 Sicrhau bod cofrestr risg gynhwysfawr yn cael ei chynhyrchu a'i diweddarau'n rheolaidd, a bod camau'n cael eu cymryd cyn gynted â phosibl i liniaru risgiau (trosglwyddo, trin, goddef neu derfynu risgiau).

Cyfrifoldebau'r PSG

- 3.1.15 Gwerthuso ac awdurdodi unrhyw delerau indemniad y gofynnir i'r CHTH neu PG eu rhoi gan drydydd partïon.

System Rheolaeth Fewnol

Pam bod hyn yn bwysig?

- 3.2.1 Mae rheolaeth fewnol yn cyfeirio at y systemau rheoli a ddyfeisiwyd gan y rheolwyr i helpu i sicrhau bod amcanion yn cael eu cyflawni mewn modd sy'n hyrwyddo defnydd economaidd, effeithlon ac effeithiol o adnoddau, a bod asedau a buddiannau'r CHTH a'r Heddlu yn cael eu diogelu.
- 3.2.2 Mae Swyddfa'r Comisiynydd Heddlu a Throsedd (SCHTh) a'r Heddlu gyda'i gilydd yn ffurfio sefydliad cymhleth, sy'n gofyn am fframwaith rheolaeth fewnol i reoli a monitro cynnydd tuag at amcanion strategol. Mae gan y CHTH a'r PG rwymedigaethau statudol, ac felly mae angen system o reolaeth fewnol i nodi, bodloni a monitro cydymffurfiaeth â'r rhwymedigaethau hyn.

3.2.3 Mae gan y CHTh a'r PG ystod eang o risgiau ariannol, gweinyddol a masnachol, o ffactorau mewnol ac allanol, sy'n bygwth cyflawni eu hamcanion. Mae system o reolaeth fewnol wedi'i sefydlu gyda'r nod o gyflawni:

- gweithrediadau effeithlon ac effeithiol;
- gwybodaeth ariannol ddibynadwy a riportio;
- cydymffurfio gyda chyfreithiau a rheoliadau;
- rheoli risg.

Cyfrifoldebau'r Prif Swyddogion

3.2.4 Gweithredu systemau rheolaeth fewnol effeithiol yn unol â chynghor gan y PSC a'r CAA. Bydd y trefniadau hyn yn sicrhau cydymffurfiaeth â'r holl statudau a rheoliadau perthnasol, a datganiadau perthnasol eraill o arfer gorau, er mwyn sicrhau bod adnoddau cyhoeddus yn cael eu diogelu a'u defnyddio'n briodol yn economaidd, yn effeithlon, yn effeithiol ac yn gyfartal.

3.2.5 Sicrhau bod rheolaethau allweddol effeithiol yn gweithredu mewn systemau rheoli, gan gynnwys diffinio polisiau, pennu amcanion a chynlluniau, monitro gwybodaeth ariannol a gwybodaeth arall am berfformiad a chymryd camau rhagweld ac adferol priodol lle bo angen. Prif amcan y systemau rheoli hyn yw diffinio rolau a chyfrifoldebau.

3.2.6 Sicrhau bod rheolaethau allweddol effeithiol yn gweithredu mewn systemau a gweithdrefnau ariannol a gweithredol. Mae hyn yn cynnwys diogelu asedau'n ffisegol, gwahanu dyletswyddau, gweithdrefnau awdurdodi a chymeradwyo a systemau gwybodaeth gadarn.

Cyfrifoldebau'r CHTh, PG, PSG, PSC a'r CCA

3.2.7 Llunio Datganiad Llywodraethu Blynyddol drafft i'w ystyried gan y Cyd-bwyllgor Archwilio. Pan gaiff ei gwblhau, bydd Datganiad Llywodraethu Blynyddol y CHTh yn cael ei lofnodi gan y CHTh, y Prif Swyddog Gweithredol a'r PSC, a bydd Datganiad Llywodraethu Blynyddol y PG yn cael ei lofnodi gan y PG a'r CAA.

Adroddiad blynyddol y Cydbwyllgor Archwilio

3.2.8 Adolygu'r Datganiadau Llywodraethu Blynyddol drafft ac ystyried a ydynt yn adlewyrchu'r amgylchedd llywodraethu, risg a rheoli yn briodol a rhoi sicrwydd ategol a nodi unrhyw gamau gweithredu sydd eu hangen i wella.

3.3 Gofynion Archwilio

Archwilio Mewnol

Pam bod hyn yn bwysig?

- 3.3.1 Mae archwilio mewnol yn swyddogaeth sicrwydd sy'n rhoi barn annibynnol a gwrthrychol i'r sefydliad ar ei amgylchedd rheoli drwy werthuso ei effeithiolrwydd wrth gyflawni amcanion y sefydliad. Mae'n archwilio, yn gwerthuso ac yn adrodd yn wrthrychol ar ddigonolrwydd yr amgylchedd rheoli fel cyfraniad at y defnydd economaidd, effeithlon ac effeithiol priodol o adnoddau.
- 3.3.2 Mae'r gofyniad am swyddogaeth archwilio mewnol yn glir, ac mae hefyd wedi'i awgrymu mewn deddfwriaeth Llywodraeth Leol berthnasol (er enghraifft, mae Adran 151 o Ddeddf Llywodraeth Leol 1972 yn ei gwneud yn ofynnol i awdurdodau "wneud trefniadau ar gyfer gweinyddu eu materion ariannol yn briodol"). Mae hefyd yn ofynnol i'r CHTH a'r PG gynnal system archwilio mewnol ddigonol ac effeithiol o dan Adran 7 o Reoliadau Cyfrifon ac Archwilio (Cymru) 2014 (fel y'i diwygiwyd) .
- 3.3.3 Wrth gyflawni'r gofyniad hwn, dylai'r CHTH a'r PG ystyried Safonau Archwilio Mewnol y Sector Cyhoeddus. Yn ogystal, mae Rôl y Pennaeth Archwilio Mewnol mewn Sefydliadau Gwasanaethau Cyhoeddus yn disgrifio arfer gorau, a dylid ei ddefnyddio i asesu trefniadau er mwyn gwella ansawdd archwilio a threfniadau llywodraethu. .
- 3.3.4 Yn ogystal â galluogi'r CHTH a'r PG i gyflawni eu gofynion mewn perthynas â'r Rheoliad Cyfrifon ac Archwilio perthnasol, mae angen archwiliad mewnol:
- bodloni'r CHTH a'r PG bod systemau rheoli mewnol effeithiol ar waith; a
 - bodloni'r archwilydd allanol bod systemau ariannol a rheolaethau mewnol yn effeithiol a bod Cronfa'r Heddlu yn cael ei rheoli er mwyn sicrhau gwerth am arian.

Cyfrifoldebau'r Cydbwyllgor Archwilio

- 3.3.5 Cymeradwyo'r siarter archwilio mewnol.
- 3.3.6 Adolygu cynigion a wnaed mewn perthynas â phenodi darparwyr allanol gwasanaethau archwilio mewnol a gwneud argymhellion.
- 3.3.7 Cymeradwyo'r cynllun archwilio mewnol sy'n seiliedig ar risg, gan gynnwys gofynion adnoddau'r archwiliad mewnol, y dull o ddefnyddio ffynonellau sicrwydd eraill ac unrhyw waith sydd ei angen i ddibynnu ar y ffynonellau eraill hynny.
- 3.3.8 Cymeradwyo newidiadau interim sylweddol i'r cynllun archwilio mewnol sy'n seiliedig ar risg a'r gofynion o ran adnoddau.
- 3.3.9 Gwneud ymholiadau priodol gan y rheolwyr a'r pennaeth archwilio mewnol i benderfynu a oes unrhyw gyfyngiadau amhriodol o ran cwmpas neu adnoddau.
- 3.3.10 Ystyried adroddiadau gan y pennaeth archwilio mewnol ar berfformiad archwilio mewnol yn ystod y flwyddyn, gan gynnwys perfformiad darparwyr allanol gwasanaethau archwilio mewnol. Bydd y rhain yn cynnwys:

- diweddariadau ar waith archwilio mewnol gan gynnwys canfyddiadau allweddol, materion sy'n peri pryder a chamau gweithredu sydd ar y gweill o ganlyniad i waith archwilio mewnol;
- adroddiadau rheolaidd ar ganlyniadau'r Rhaglen Sicrhau a Gwella Ansawdd;
- adroddiadau ar achosion lle nad yw'r swyddogaeth archwilio mewnol yn cydymffurfio â Safonau Archwilio Mewnol y Sector Cyhoeddus a Nodyn Cais Llywodraeth Leol, gan ystyried a yw'r diffyg cydymffurfio yn ddigon sylweddol y mae'n rhaid ei gynnwys yn y Datganiad Llywodraethu Blynyddol.

3.3.11 Ystyried adroddiad blynyddol pennaeth yr archwiliad mewnol:

- y datganiad o lefel y cydymffurfio â Safonau Archwilio Mewnol y Sector Cyhoeddus a Nodyn Cais Llywodraeth Leol a chanlyniadau'r Rhaglen Sicrhau a Gwella Ansawdd sy'n cefnogi'r datganiad – bydd y rhain yn dangos pa mor ddibynadwy yw casgliadau'r archwiliad mewnol;
- y farn ar ddigonolrwydd ac effeithiolrwydd cyffredinol fframwaith llywodraethu, rheoli risg a rheolaeth y sefydliadau ynghyd â'r crynodeb o'r gwaith sy'n cefnogi'r farn – bydd y rhain yn helpu'r pwyllgor i adolygu'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol.

3.3.12 Ystyried crynodebau o adroddiadau archwilio mewnol penodol yn ôl y gofyn.

3.3.13 Derbyn adroddiadau yn amlinellu'r camau a gymerwyd lle mae'r pennaeth archwilio mewnol wedi dod i'r casgliad bod y rheolwyr wedi derbyn lefel o risg a allai fod yn annerbyniol i'r sefydliadau neu fod pryderon ynghylch y cynnydd o ran gweithredu camau gweithredu y cytunwyd arnynt.

3.3.14 Cyfrannu at y Rhaglen Sicrhau Ansawdd a Gwella ac yn benodol, at yr asesiad ansawdd allanol o archwilio mewnol sy'n digwydd o leiaf unwaith bob pum mlynedd.

3.3.15 Ystyried adroddiad ar effeithiolrwydd archwiliad mewnol i gefnogi'r Datganiadau Llywodraethu Blynyddol, lle bo'n ofynnol i wneud hynny gan y Rheoliadau Cyfrifon ac Archwilio (gweler Atodiad A).

3.3.16 Cefnogi'r gwaith o ddatblygu cyfathrebu effeithiol gyda'r pennaeth archwilio mewnol.

Manylir ar gwmpas a chyfrifoldebau'r Cydbwyllgor Archwilio o fewn y Cylch Gorchwyl [Gylch Gorchwyl](#).

Cyfrifoldebau'r PSC a'r CCA

3.3.17 Sicrhau bod gwasanaeth archwilio mewnol digonol ac effeithiol yn cael ei ddarparu.

Cyfrifoldebau'r PG, PSC a'r CCA

3.3.18 Sicrhau bod gan archwilwyr mewnol, ar ôl cael eu fetio, yr awdurdod i:

- cael mynediad i safle'r CHTh ar adegau rhesymol;

- cael mynediad i'r holl asedau, cofnodion, dogfennau, gohebiaeth, systemau rheoli a phersonél priodol (yn amodol ar fetio priodol);
- derbyn unrhyw wybodaeth ac esboniad yr ystyrir eu bod yn angenrheidiol ynghylch unrhyw fater sy'n cael ei ystyried;
- ei gwneud yn ofynnol i unrhyw swyddog neu weithwyr roi cyfrif am arian parod, storfeydd neu unrhyw ased arall sydd gan y CHT neu'r PG o dan eu rheolaeth;
- cael gafael ar gofnodion sy'n perthyn i gontractwyr pan fo angen. Cyflawnir hyn drwy gynnwys cymalau priodol mewn contractau.

3.3.19 Bydd gan archwiliad mewnol fynediad uniongyrchol i bob prif swyddog a swyddogion a gweithwyr eraill lle bo angen.

Cyfrifoldebau'r Pennaeth Archwilio Mewnol

3.3.20 Paratoi cynllun archwilio blynyddol sy'n cydymffurfio â Safonau Archwilio Mewnol y Sector Cyhoeddus (PSIAS). Mae'r PSC a'r CAA yn gyfrifol ar y cyd am gymeradwyo'r cynllun ac unrhyw ddiwygiad dilynol. Bydd y cynllun yn cael ei gyflwyno i'r Cydbwyllgor Archwilio i'w gymeradwyo.

3.3.21 Mynychu neu gael eu cynrychioli yng nghyfarfodydd y Cydbwyllgor Archwilio a chyflwyno adroddiad i bob cyfarfod ar y cynnydd o ran cyflawni'r cynllun blynyddol, y materion sy'n codi o archwiliadau wedi'u cwblhau, ac i ba raddau y mae camau gweithredu y cytunwyd arnynt mewn ymateb i faterion a godwyd yn yr adroddiadau archwilio wedi'u cyflawni.

3.3.22 Cyflwyno adroddiad blynyddol i'r Cydbwyllgor Archwilio, gan gynnwys barn ar y ddibyniaeth y gellir ei rhoi ar y fframwaith rheolaeth fewnol, a chrynhof'r gwaith a gwblhawyd yn ystod y flwyddyn ariannol i gefnogi'r farn hon.

Cyfrifoldebau'r Prif Swyddogion

3.3.23 Ystyried ac ymateb yn brydlon i reoli gwendidau, materion ac argymhellion mewn adroddiadau archwilio a sicrhau bod yr holl gamau y cytunwyd arnynt sy'n deillio o'r archwiliad yn cael eu gweithredu yn unol â'r cynllun gweithredu y cytunwyd arno ym mhob adroddiad.

Cyfrifoldebau'r CCA

3.3.24 Sicrhau bod systemau newydd ar gyfer cynnal cofnodion ariannol neu gofnodion asedau, neu newidiadau sylweddol i systemau sy'n bodoli eisoes, yn cael eu trafod gyda'r PSC a'r archwiliad mewnol cyn eu gweithredu ac yn cytuno arnynt.

3.3.25 Rhoi gwybod i'r CFO ar unwaith am unrhyw dwyll, lladrata, afreoleidd-dra, defnydd amhriodol neu gamddefnyddio eiddo neu adnoddau sy'n perthyn i'r CHT neu'r PG. Yn amodol ar ymchwiliad ac adroddiadau, dylai'r PG gymryd yr holl gamau angenrheidiol i atal colled bellach a sicrhau cofnodion a dogfennau yn erbyn symud neu newid. Fel arfer, bydd yr Adran Safonau Proffesiynol yn ymchwilio i afreoleidd-dra ariannol mewnol, a fydd yn ymgynghori â'r archwilydd mewnol penodedig, ac yn rhoi gwybod iddo/iddi am y cynnydd. Ar ddiwedd yr ymchwiliad, bydd y Pennaeth

Archwilio Mewnol yn adolygu'r achos i nodi unrhyw wendidau rheolaeth fewnol a oedd yn caniatáu i'r afreoleidd-dra ariannol ddigwydd a bydd yn gwneud argymhellion i leihau'r risg o ailadrodd.

Archwilio Allanol

Pam bod hyn yn bwysig?

3.3.26 Mae Archwilydd Cyffredinol Cymru (yr Archwilydd Cyffredinol) yn gyfrifol am benodi archwilwyr allanol i gyrff cyhoeddus, gan gynnwys cyrff plismona, o dan Ddeddfau Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004 a 2013. Mae archwilwyr yn cynllunio ac yn cynnal eu harchwiliad yn unol â'r Deddfau a'r Cod Ymarfer Archwilio a gyhoeddwyd gan yr Archwilydd Cyffredinol. Mae gan yr archwilydd allanol hawliau i weld yr holl ddogfennau a gwybodaeth sy'n angenrheidiol at ddibenion archwilio.

3.3.27 Mae Adran 17 o Ddeddf 2004 yn ei gwneud yn ofynnol i'r archwilydd penodedig fodloni ei hun:

- bod y datganiadau cyfrifon blynyddol wedi'u paratoi a'u harchwilio yn unol â rheoliadau cyfrifon ac archwilio (cymru) ac unrhyw ddeddfwriaeth neu reoliadau perthnasol eraill;
- gwelwyd arferion cyfrifyddu priodol pan luniwyd y cyfrifon, fel y nodir yn y cod ymarfer ar gyfrifyddu awdurdodau lleol yn y deyrnas unedig (y cod);
- mae'r corff wedi gwneud trefniadau priodol i sicrhau effeithiolrwydd, effeithlonrwydd ac economi wrth ddefnyddio adnoddau.

3.3.28 Mae Rheoliadau Awdurdodau Lleol (Cyllid Cyfalaf a Chyfrifyddu) (Cymru) 2003 (fel y'u diwygiwyd) yn nodi'r Cod Ymarfer ar Gyfrifyddu Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig fel arferion priodol ar gyfer paratoi'r datganiadau o gyfrifon ar gyfer cyrff plismona yng Nghymru. Dylai'r CHTh ddefnyddio adroddiadau archwilwyr allanol i gynorthwyo yn ei rôl fonitro. [_](#)

Cyfrifoldebau'r Cydbwyllgor Archwilio

3.3.29 Ystyried llythyr blynyddol yr archwilydd allanol, adroddiadau perthnasol, a'r adroddiad i'r rhai sy'n gyfrifol am lywodraethu.

4.1.4 Ystyried adroddiadau penodol fel y cytunwyd gyda'r archwiliwr allanol.

3.3.31 Rhoi sylwadau ar gwmpas a dyfnder gwaith archwilio allanol a sicrhau ei fod yn rhoi gwerth am arian.

3.3.32 Comisiynu gwaith o archwilio mewnol ac allanol.

3.3.33 Cyngori ac argymhell effeithiolrwydd y berthynas rhwng archwilio allanol a mewnol ac asiantaethau arolygu eraill neu gyrff perthnasol.

Cyfrifoldebau'r PSC a'r CCA

3.3.34 Cysylltu â'r archwilydd allanol a chyngori'r CHTh a'r PG ar eu cyfrifoldebau mewn perthynas ag archwilio allanol a sicrhau bod cyswllt effeithiol rhwng archwilio allanol a mewnol.

3.3.35 Rhoi copi o'r llythyr archwilio blynyddol i Lywodraeth Cymru a'r Swyddfa Gartref a rhoi cyhoeddusrwydd i'r un peth.

Cyfrifoldebau'r PG a'r PSC

3.3.36 Er mwyn sicrhau, at ddibenion eu gwaith, bod archwilwyr allanol yn cael y mynediad y mae ganddynt hawl statudol iddo mewn perthynas â safleoedd, asedau, cofnodion, dogfennau, gohebiaeth, systemau rheoli a phersonél y CHTh a'r Heddlu, yn amodol ar glirio diogelwch priodol.

Cyfrifoldebau'r Prif Swyddogion

3.3.37 Ymateb i gynlluniau gweithredu drafft a sicrhau bod argymhellion y cytunwyd arnynt yn cael eu gweithredu'n brydlon.

3.4 Atal Twyll a Llygredd

Pam bod hyn yn bwysig?

3.4.1 Ni fydd y CHTh a'r PG yn goddef twyll na llygredd wrth weinyddu eu cyfrifoldebau, boed o'r tu mewn neu'r tu allan i SCHTh neu'r Heddlu.

3.4.2 Disgwyliad y CHTh a'r PG o ran priodoldeb ac atebolrwydd yw y bydd swyddogion a gweithwyr ar bob lefel yn arwain drwy esiampl wrth sicrhau cydymffurfiaeth â gofynion, rheolau, gweithdrefnau ac arferion cyfreithiol.

3.4.3 Mae'r CHTh a'r PG hefyd yn disgwyl y bydd unigolion a sefydliadau (e.e. cyflenwyr, contractwyr a darparwyr gwasanaethau) y deuant i gysylltiad â hwy yn gweithredu'n onest ac yn onest.

Cyfrifoldebau'r CHTh a'r PG

3.4.4 Cyhoeddi canllawiau ar eu polisi ynghylch rhoddion a lletygarwch, ac mae'r PG yn gyfrifol am sicrhau cyfarwyddiadau manwl i'r holl swyddogion a staff (o SCHTh a'r Heddlu) i sicrhau cydymffurfiaeth â'r polisi hwn. Bydd y cyfarwyddiadau manwl yn cael eu cymeradwyo gan y CHTh a'r PSC, a byddant yn cael eu hadolygu o bryd i'w gilydd.

3.4.5 Bydd polisi adrodd cyfrinachol (chwythu'r chwiban) yn cael ei weithredu i ddarparu cyfleuster sy'n galluogi'r CHTh, swyddogion, cyflogeion a'r cyhoedd i wneud honiadau o dwyll, camddefnyddio a llygredd yn gyfrinachol a heb ail-greu, i gyswllt annibynnol. Rhaid i weithdrefnau sicrhau yr ymchwilir yn gadarn i bob honiad o ran

eu dilysrwydd, nad ydynt yn faleisus, a bod camau priodol yn cael eu cymryd i fynd i'r afael ag unrhyw bryderon a nodwyd. Bydd y PSC, PG a'r CAA yn sicrhau bod yr holl swyddogion ac aelodau yn ymwybodol o'r polisi adrodd cyfrinachol cymeradwy.

3.4.6 Bydd y PG yn hysbysu'r Prif Swyddog Gweithredol a'r PSC cyn gynted ag y bo'n ymarferol os bydd ymchwiliad rhagarweiniol yn arwain at unrhyw dwyll, lladrata, afreoleidd-dra, defnydd amhriodol neu gambrisio eiddo neu adnoddau'r CHTh, yn unol â gweithdrefnau priodol. Mewn achosion o'r fath, bydd y PG, y Prif Swyddog Gweithredol a'r PSC yn cytuno ar unrhyw broses ymchwilio bellach ac, yn amodol ar ymchwilio ac adrodd, bydd yn cymryd pob cam angenrheidiol i atal colled bellach ac i sicrhau cofnodion yn erbyn symud neu newid.

3.4.7 Gweithredu a chynnal fframwaith rheolaeth ariannol mewnol clir sy'n nodi'r systemau ariannol cymeradwy i'w dilyn gan yr holl swyddogion a gweithwyr.

Cyfrifoldebau'r PSC a'r CCA

3.4.8 Cadw cofrestr o'r holl letygarwch a rhoddion ar gyfer yr holl swyddogion a staff.

3.5 Asedau

Diogelwch

Pam bod hyn yn bwysig?

3.5.1 Mae gan y CHTh asedau ar ffurf tir, eiddo, dodrefn ac eitemau eraill, ynghyd â miliynau o bunnoedd mewn balansau a buddsoddiadau. Mae'n bwysig bod asedau'n cael eu diogelu a'u defnyddio'n effeithlon wrth ddarparu gwasanaethau, bod trefniadau ar gyfer diogelwch asedau a gwybodaeth sy'n ofynnol ar gyfer gweithrediadau gwasanaeth a bod trefniadau priodol yn bodoli ar gyfer gwaredu asedau. Mae cofrestr gyfredol yn rhagofyniad ar gyfer cyfrifo asedau sefydlog priodol a rheoli asedau'n gadarn.

Cyd-destun

3.5.2 Bydd y CHTh yn berchen ar ac yn ariannu'r holl asedau p'un a ydynt yn cael eu defnyddio gan yr CHTh, yr Heddlu neu'r ddau gorff. Fodd bynnag, gyda chaniatâd y CHTh, gall y PG gaffael asedau (ac eithrio tir ac adeiladau) ac mae manylion hyn o fewn y Cynllun Cydsyniad.

3.5.3 Dylai'r CHTh a'r PG ymgynghori wrth gynllunio'r gyllideb a datblygu'r Strategaeth Ariannol Tymor Canolig. Dylai'r ddwy broses gynnwys asesiad llawn o'r asedau sydd eu hangen i fodloni gofynion gweithredol, gan gynnwys adnoddau dynol, seilwaith, tir, eiddo ac offer.

3.5.4 Mae'r PG yn gyfrifol am gyfeiriad a rheolaeth yr Heddlu, ac felly mae'n rheoli'r holl asedau a ddefnyddir gan yr Heddlu o ddydd i ddydd.

Cyfrifoldebau'r CCA

3.5.5 Er mwyn sicrhau bod:

- bod cofrestr asedau yn cael ei chynnal i ddarparu gwybodaeth i'r CHTh a'r PG am asedau sefydlog er mwyn sicrhau eu bod yn cael eu diogelu, eu defnyddio'n effeithlon ac yn effeithiol, eu cynnal a'u cadw'n ddigonol, a'u gwerthfawrogi yn unol â gofynion statudol a rheoli;
- bod asedau a chofnodion asedau yn cael eu cynnal a'u cadw'n ddiogel, a bod cynlluniau wrth gefn ar waith, er mwyn sicrhau, os bydd trychineb neu system yn methu, er mwyn sicrhau parhad gwasanaeth;
- ni chaniateir i lesddeiliaid a darpar feddianwyr eraill tir y CHTh gymryd meddiant na mynd i mewn i'r tir nes bod prydles neu gytundeb wedi'i sefydlu fel y bo'n briodol;
- nad oes unrhyw ased i'r CHTh neu'r PG yn ddarostyngedig i ddefnydd personol gan swyddog neu gyflogai heb awdurdod priodol;
- nodir bod eitemau gwerthfawr a cludadwy fel cyfrifiaduron, camerâu a recordwyr fideo yn perthyn i'r CHTh ar gyfer Gogledd Cymru
- mae pob swyddog a chyflogai yn ymwybodol o'u cyfrifoldebau o ran diogelu asedau a gwybodaeth y CHTh a'r Heddlu, gan gynnwys gofynion y Ddeddf Diogelu Data, Rheoliad Diogelu Data Cyffredinol yr UE (GDPR) a deddfwriaeth hawlfraint meddalwedd;
- bod asedau nad oes eu hangen mwyach yn cael eu gwaredu yn unol â'r gyfraith a threfniadau llywodraethu'r CHTh a'r PG;
- mae pob cyflogai yn ymwybodol o'u cyfrifoldebau o ran diogelu diogelwch systemau TGCh y CHTh a'r Heddlu, gan gynnwys cynnal mynediad cyfyngedig i'r wybodaeth a gedwir arnynt, a chydymffurfio â'r polisiau gwybodaeth a diogelwch.

3.5.6 Dim ond yn unol â'r trefniadau hynny a gaiff eu cymeradwyo o bryd i'w gilydd gan y CHTh ac yn unol â threfniadau llywodraethu'r Cyngor Sir y gellir caffael a gwaredu tir ac adeiladau.

3.5.7 Os nodir bod tir a/neu adeiladau dros ben i'r gofynion, bydd y PG yn cyflwyno adroddiad i'r CHTh yn argymhell y camau priodol. Bydd gwaredu tir ac adeiladau ar y telerau gorau sydd ar gael, fel y dengys adroddiad gan syrfêwr sy'n Brisiwr Cofrestredig gyda Sefydliad Brenhinol y Syrfewyr Siartredig. Os na dderbynnir y cynnig uchaf, bydd y CAA (yn dilyn cyfarwyddyd gan y PG) yn ymgynghori â'r PSC. Bydd pob gwarediad asedau yn cael ei gofnodi yn y gofrestr asedau neu'r rhestr fel y bo'n briodol.

3.5.8 Bydd unrhyw drafodiad asedau sydd y tu allan i'r rhaglen gyfalaf gymeradwy ar gyfer y flwyddyn yn ddarostyngedig i gymeradwyaeth briodol gan y CHTh.

Cyfrifoldebau'r PSC a'r CCA

3.5.9 Sicrhau bod yr incwm a dderbynnir ar gyfer gwaredu ased yn cael ei fancio a'i gyfrif yn briodol.

Cyfrifoldebau'r PSG

3.5.10 Gwneud yr holl drefniadau o'r fath y bernir eu bod yn angenrheidiol er mwyn sicrhau bod yr holl ddogfennau teitl yn cael eu cadw'n ddiogel ar dir sy'n eiddo i'r CHTh neu'n cael ei brydlesu ganddo.

Prisiad

Cyfrifoldebau'r PG

3.5.11 Sefydlu a chynnal cofrestr o'r holl asedau sy'n eiddo i'r CHTh neu a brydlesir iddynt, a fydd yn cynnwys prisiad cyfredol o'r holl asedau gwerth £10,000 ac uwch. Mae asedau'n cynnwys eiddo (tir ac adeiladau), cerbydau, offer, dodrefn ac eitemau eraill.

3.5.12 Bydd y PG yn gyfrifol am reoli ystâd yr heddlu yn briodol a rhaid iddo gadw cofnodion sy'n dangos y diben y cedwir pob eiddo, lleoliad, cyfeirnod y cynllun, manylion prynu, manylion llog, rhenti sy'n daladwy, a manylion tenantiaethau a roddwyd. Rhaid i'r cofnodion hyn fod ar gael i'w harchwilio gan y PSC (neu gynrychiolydd awdurdodedig y PSC) ar unrhyw adeg.

Stocrestr

Cyfrifoldebau'r CCA

3.5.13 Sicrhau bod rhestri'n cael eu cynnal mewn fformat a gymeradwywyd gan y PSC a'r CAA, sy'n cofnodi eitemau sydd â gwerth dros £1,000. Bydd eitemau eraill o offer hefyd yn cael eu cofnodi os bernir eu bod yn ddymunol ac yn gludadwy, megis gliniaduron, ffonau symudol, offer fideo wedi'i wisgo gan y corff.

Cyfrifoldebau'r PG

3.5.14 Bydd y PG yn gyfrifol am gadw a rheoli stociau a storfeydd y CHTh a bydd yn cadw cofnodion o'u caffael, eu dal a'u cyhoeddi neu eu gwaredu. Bydd cyfrifon a chofnodion y storfeydd, gan gynnwys cofnodion dileu ac addasiadau eraill, yn cael eu cadw gan y PG ar unrhyw ffurf a gymeradwyir gan y CAA a'r PSC.

3.5.15 Bydd y PG yn paratoi nodiadau gweithdrefn sy'n ymwneud â'r ffordd fanwl y mae stociau a storfeydd i'w gweinyddu.

3.5.16 Bob blwyddyn ar 31 Mawrth (neu mor agos at y dyddiad hwn efallai y bo'n ymarferol) ac ar unrhyw ddyddiad arall sy'n ofynnol gan y PSC, bydd y PG yn trefnu

archwiliad cyflawn o'r holl storfeydd sy'n annibynnol ar y storfa, a fydd yn gyfrifol am sicrhau bod y stoc ffisegol a gedwir yn cytuno â'r cofnodion stoc. Bydd eitemau dymunol a gwerthfawr yn cael eu marcio'n glir fel eiddo'r CHTh ar gyfer Gogledd Cymru.

3.5.17 Bydd taflenni stoc a chofnodion stoc eraill yn cael eu llofnodi gan y PG (neu berson arall a awdurdodir gan y PG) a'u hardystio i'r perwyl bod y manylion a'r prisiau a ddangosir arnynt yn gywir, Bydd y PG yn anfon at y PSC dystysgrifau sy'n ymwneud â stociau fel y mae'r PSC yn gofyn amdanynt.

3.5.18 Ni ddylid cadw stociau sy'n fwy na'r gofynion gweithredol arferol. Bydd y PG yn gyfrifol am benderfynu ar bolisi dal stoc effeithlon er mwyn sicrhau bod lefelau stoc yn cael eu cadw ar lefelau priodol. Dylid paratoi rhestr yn flynyddol o unrhyw stoc yr ystyrir ei bod yn anarferedig neu'n warged i ofynion. Bydd nwyddau'n cael eu hysgrifennu i lawr i werth sylweddoladwy net yn y flwyddyn y barnwyd eu bod wedi darfod neu dros ben.

3.5.19 Bydd unrhyw ddiffyg mewn stociau, a storfeydd sydd wedi dod yn amhosibl, yn anarferedig neu'n anadferadwy, yn cael eu hysgrifennu yn unol â'r terfynau canlynol:

(i) hyd at ac yn cynnwys £5,000: gan y PG neu'r CAA

(ii) £5,001 i £10,000: gan y PSC

(iii) uwchlaw £10,000: gan y CHTh ar ôl ystyried adroddiad, a gyflwynwyd ar y cyd gan y PG a'r PSC

Cyfrifoldebau'r CCA

3.5.20 Bydd system o gymryd stoc barhaus yn cael ei chynnal, a fydd yn cymharu'r stociau ffisegol mewn llaw â'r cofnodion cadw stoc. Bydd unrhyw warged neu ddiffyg materol a ganfyddir yn cael ei adrodd i'r PSC, a dim ond gyda chymeradwyaeth y PSC y caiff ei ddileu.

Cyfrifoldebau'r PSC

3.5.21 Rhaid i'r PSC fod yn fodlon bod y systemau sydd ar waith ar gyfer rheoleiddio stociau a dileu diffygion yn unol ag arfer gorau.

Eiddo Deallusol

Pam bod hyn yn digwydd?

3.5.22 Mae eiddo deallusol yn derm generig sy'n cynnwys dyfeisiadau ac ysgrifennu.

3.5.23 Polisi'r CHTh yw, os caiff unrhyw eiddo deallusol ei greu gan gyflogai yn ystod cyflogaeth, yna fel rheol gyffredinol bydd hyn yn perthyn i'r cyflogwr nid y cyflogai. Mae gwahanol ddeddfau seneddol yn cwmpasu gwahanol fathau o eiddo deallusol. Gall rhai gweithgareddau a wneir o fewn yr SCHTh neu'r grym arwain at eitemau y gellid eu patentau, er enghraifft datblygu meddalwedd. Gelwir yr eitemau hyn ar y cyd yn eiddo deallusol.

3.5.24 Os bydd y CHTh yn penderfynu cymryd rhan yn y defnydd masnachol o ddyfeisiadau, dylai'r mater fynd rhagddo yn unol â thelerau unrhyw bolisi eiddo deallusol o'r CHTh ac yn unol â chanllawiau cenedlaethol. Dim ond ar ôl cael cyngor cyfreithiol y dylai materion fynd rhagddynt.

Cyfrifoldebau'r PG

3.5.25 Paratoi canllawiau ar weithdrefnau eiddo deallusol a sicrhau bod swyddogion a staff yn ymwybodol o'r gweithdrefnau hyn.

Cyfrifoldebau'r PG a'r CHTh

3.5.26 Cymeradwyo'r polisi eiddo deallusol.

Trefniadau Rheoli a Bancio'r Trysorlys

Rheoli'r Trysorlys

Pam bod hyn yn digwydd?

3.6.1 Mae'r CHTh a'r Heddlu gyda'i gilydd yn sefydliad mawr sy'n delio â miliynau o bunnoedd bob blwyddyn ariannol. Mae'n bwysig bod arian y PCC yn cael ei drin ag eiddo, mewn ffordd sy'n cydbwysu risg â dychwelyd, ond gyda'r prif ystyriaeth yn cael ei rhoi i ddiogelwch y swm cyfalaf.

3.6.2 Bydd y CHTh yn creu ac yn cynnal fel conglfeini ar gyfer rheoli'r trysorlys yn effeithiol:

- datganiad polisi rheoli'r trysorlys, sy'n nodi'r polisiau, yr amcanion a'r dull o reoli risg gweithgareddau rheoli'r trysorlys;
- arferion rheoli trysorlys (TMP) addas sy'n nodi'r modd y bydd y sefydliad yn ceisio cyflawni'r amcanion polisi hynny a rhagnodi sut y caiff y gweithgareddau hyn eu rheoli a'u rheoli.

3.6.3 Bydd cynnwys y datganiad polisi a'r TMP yn dilyn yr argymhellion a geir yng Nghanllawiau Llywodraeth Cynulliad Cymru ar Fuddsoddiadau Awdurdodau Lleol, yn amodol ar ddiwygiadau lle bo angen yn unig i adlewyrchu amgylchiadau penodol y

CHTh. Ni fydd diwygiadau o'r fath yn arwain at y PCC yn gwro'n sylweddol oddi wrth flaenoriaethau allweddol y Cod.

Cyfrifoldebau'r CHTh

- 3.6.4 Mabwysiadu Rheolaeth Trysorlys CIPFA yn y Cod Ymarfer Gwasanaethau Cyhoeddus a chanllawiau traws-sectoraidd (Cod TM).
- 3.6.5 Cymeradwyo'r Strategaeth Gyfalaf flynyddol, Strategaeth Rheoli'r Trysorlys a'r Strategaeth Fuddsoddi.
- 3.6.6 Derbyn adroddiadau ar bolisiau, arferion a gweithgareddau rheoli'r trysorlys, gan gynnwys o leiaf strategaeth a chynllun blynyddol cyn y flwyddyn, adolygiad canol blwyddyn ac adroddiad blynyddol ar ôl diwedd y flwyddyn, ar y ffurf a ragnodir yn y TMP.

Cyfrifoldebau'r PSC

- 3.6.7 Gweithredu a monitro polisiau ac arferion rheoli'r trysorlys yn unol â Chod CIPFA a chanllawiau proffesiynol eraill.
- 3.6.8 Sicrhau bod rheolaeth y trysorlys yn cael ei gweithredu a'i gweinyddu yn unol â chod CIPFA a Strategaeth Rheoli a Strategaeth Fuddsoddi gymeradwy'r Trysorlys.
- 3.6.9 Paratoi adroddiadau ar bolisiau, arferion a gweithgareddau rheoli trysorlys y CHTh, gan gynnwys o leiaf strategaeth flynyddol, adroddiadau monitro perfformiad ac adroddiad blynyddol.
- 3.6.10 Trefnu benthyciadau a buddsoddiadau yn unol â Chod CIPFA a sicrhau bod yr holl fuddsoddiadau a benthyciadau yn cael eu gwneud yn enw'r CHTh.

Trefniadau Bancio

Pam bod hyn yn digwydd?

- 3.6.11 Mae ein gweithgareddau bancio yn cael eu rheoli gan drefniadau cytundebol sy'n anelu at ddarparu ystod eang o wasanaethau bancio cymhleth ac arbenigol i adrannau, sefydliadau a staff y CHTh a'r Heddlu. Mae dull cyson a diogel o ymdrin â gwasanaethau bancio yn hanfodol er mwyn sicrhau'r perfformiad gorau posibl gan fancwyr y CHTh a'r gwerth gorau posibl am arian.

Cyfrifoldebau'r PSC

- 3.6.12 Bod â chyfrifoldeb cyffredinol am drefniadau bancio'r CHTh.
- 3.6.13 Mewn ymgynghoriad â'r CAA, llunio a chynnal polisi ar gyfer sefydlu a chynnal cyfrifon banc.
- 3.6.14 Rhaid rhoi gwybod i'r PSC am arian parod a dderbynnir o un ffynhonnell dros €10,0001 neu swm is os yw'n cael ei bennu gan ddeddfwriaeth (neu gyfwerth). Nid

yw'r cyfarwyddyd hwn yn gymwys i atafaeliadau a wneir at ddibenion plismona a bancio dilynol (gweler Rheoliad Ariannol 3.9)¹

3.7 Staffio

Pam bod hyn yn digwydd?

3.7.1 Costau staffio yw'r elfen fwyaf o gyfanswm y gyllideb plismona. Dylai strategaeth Adnoddau Dynol priodol fodoli, lle mae gofynion staffio a dyraniadau cyllideb yn cyfateb. Mae'r PG yn gyfrifol am gymeradwyo'r strategaeth Adnoddau Dynol gyffredinol mewn ymgynghoriad â'r CHTh. Cyflogir staff SCHTh o dan yr un telerau ac amodau â staff yr heddlu.

Cyfrifoldebau'r PG

3.7.2 Sicrhau bod swyddogion a staff yr heddlu yn cael eu cyflogi a'u diswyddo yn unol â gofynion statudol perthnasol, cytundebau, cyllidebau a strategaethau cenedlaethol a/neu leol y cytunwyd arnynt gan y CHTh.

Cyfrifoldebau'r CHTh

3.7.3 Penodi'r PG, y Prif Swyddog Gweithredol a'r PSC. Gall y CHTh hefyd ddewis penodi Dirprwy Gomisiynydd Heddlu a Throsedd (DGHTh).

3.7.4 Gweithredu fel yr awdurdod pensiynau ar gyfer y PG, ac ar gyfer staff CHTh.

Cyfrifoldebau'r CCA

3.7.5 Cynghori'r CHTh ar y gyllideb sy'n angenrheidiol mewn unrhyw flwyddyn benodol i ariannu lefelau amcangyfrifedig o swyddogion yr heddlu a staff yr heddlu.

3.7.6 Addasu nifer y staff a'r swyddogion i fodloni'r gyllideb gymeradwy, ac amrywio'r sefydliad yn ôl yr angen o fewn cyfyngiadau polisi er mwyn diwallu anghenion gweithredol sy'n newid.

3.7.7 Sefydlu systemau i gofnodi'r holl faterion sy'n effeithio ar daliadau i staff, gan gynnwys penodiadau, ymddiswyddiadau, diswyddiadau, secondiadau, ataliadau, trosglwyddiadau a phob absenoldeb o'r gwaith.

3.7.8 Cymeradwyo, mewn ymgynghoriad â'r PG, drefniadau polisi ar gyfer ymddeoliadau cynamserol ar sail afiechyd neu effeithlonrwydd i bob swyddog a staff; ac ar gyfer trefniadau diswyddo ar gyfer staff yr heddlu.

1

Cyfrifoldebau'r PSG

3.7.9 Mae gan y Prif Swyddog Gweithredol yr un cyfrifoldebau â'r PSG ar gyfer staff a gyflogir yn SCHTh.

Cronfeydd Answyddogol, Cronfeydd Gwirfoddol a Chronfeydd Ymddiriedolaeth

Pam bod hyn yn digwydd?

3.8.1 Mae gan gronfeydd yr Ymddiriedolaeth statws cyfreithiol ffurfiol sy'n cael eu rheoli gan weithred o ymddiriedaeth. Rhaid i weithwyr a swyddogion yr heddlu sy'n gweithredu fel ymddiriedolwyr sicrhau eu bod yn gyfarwydd â gofynion y weithred o ymddiriedaeth a'r gyfraith, a chydymffurfio'n llawn.

3.8.2 Mae'r rheoliadau ariannol hyn a gweithdrefnau ariannol HGC i'w hystyried yn arfer da, a'u dilyn lle bynnag y bo'n ymarferol. Lle nad oes rheoliadau a gweithdrefnau ariannol ar waith ar gyfer cronfa, RHAID i swyddogion a staff ddilyn y rheoliadau ariannol hyn a'r gweithdrefnau sy'n eistedd oddi tanynt.

3.8.3 Ni fydd unrhyw swyddog nac aelod o staff yn agor cronfa ymddiriedolaeth, cronfa answyddogol neu gronfa wirfoddol heb gymeradwyaeth benodol y PSC a'r CAA (ym mhob achos) a'r PG (swyddogion a staff yr heddlu) neu CHTh (staff SCHTh).

Cyfrifoldeb yr Ymddiriedolwyr (neu'r hyn sy'n cyfateb)

3.8.4 Rhaid i'r holl swyddogion a staff sy'n gweithredu fel ymddiriedolwyr yn rhinwedd eu swydd swyddogol sicrhau bod cyfrifon yn cael eu harchwilio fel sy'n ofynnol yn ôl y gyfraith, a'u cyflwyno'n flynyddol i'r corff priodol. Bydd gan y PSC a/neu'r CAA hawl i gadarnhau bod hyn wedi'i wneud.

Cyfrifoldebau'r PG

3.8.5 Bydd y PG yn gyfrifol am reoli cronfeydd answyddogol a gwirfoddol, a bydd yn cadw rhestr o'r holl gronfeydd o'r fath sy'n gysylltiedig â'r CHTh.

3.8.6 Bydd arian answyddogol yn cael ei weinyddu yn unol â chyfarwyddiadau a gyhoeddir gan y PG. Bydd y PG yn ymgynghori â'r PSC cyn llunio cyfarwyddiadau o'r fath.

Cyfrifoldebau'r PSC

3.8.7 Bydd gan y PSC yr hawl i archwilio cofnodion cronfeydd o'r fath. Fel arfer, rhaid penodi person â chymwysterau addas i archwilio cyfrifon y gronfa, a gyflwynir i'r Ymddiriedolwyr (neu gyfwerth) cyn gynted ag y bo'n ymarferol ar ôl diwedd y flwyddyn ariannol, ac i'r PG o fewn 3 mis i ddiwedd y flwyddyn ariannol.

Pam bod hyn yn digwydd?

3.9.1 Mae'n ofynnol i'r PG arfer dyletswydd gofal a diogelu eiddo tystiolaethol neu eiddo nad yw'n dystiolaethol wrth aros am benderfyniadau ar ei berchnogaeth, ac eiddo preifat unigolyn (e.e. amheuaeth yn y ddalfa).

Cyfrifoldebau'r PG

3.9.2 Pennu gweithdrefnau ar gyfer cadw eiddo preifat person yn ddiogel (ac eithrio swyddog neu aelod o staff) o dan ei warcheidiaeth neu ei oruchwyliaeth. Bydd y gweithdrefnau hyn ar gael i'r holl swyddogion a staff priodol.

3.9.3 Pennu gweithdrefnau ar gyfer cadw eiddo tystiolaethol ac eiddo nad yw'n dystiolaethol yn ddiogel. Bydd y gweithdrefnau hyn ar gael i'r holl swyddogion a staff priodol a byddant yn cyfeirio'n benodol at yr angen i yswirio eitemau gwerthfawr.

3.9.4 Cyhoeddi gweithdrefnau ar gyfer trin arian parod, gan gynnwys arian parod wedi'i atafaelu o dan y Ddeddf Enillion Troseddu .

Cyfrifoldeb yr holl swyddogion a staff

3.9.5 Hysbysu'r PG ar unwaith yn achos colled, difrod neu leihau gwerth eiddo o'r fath.

3.10.1 Nid yw'r adran hon yn cynnwys derbyn lletygarwch a rhoddion – gweler adran 3.4.

Pam bod hyn yn digwydd?

3.10.2 Yn unol â Deddf yr Heddlu 1996, gall y CHTh benderfynu derbyn rhoddion neu fenthyciadau arian, neu roddion eiddo neu wasanaethau eraill (e.e. manau parcio ceir) os byddant yn galluogi'r heddlu i naill ai wella neu ymestyn y gwasanaethau y byddent fel arall yn gallu eu darparu. Gall y telerau ar gyfer derbyn rhoddion neu fenthyciadau ganiatáu nawdd masnachol i rai o weithgareddau'r heddlu.

Cyd-destun

3.10.3 Mae rhoddion, benthyciadau a nawdd yn arbennig o addas ar gyfer gwaith amlasiantaethol, megis atal troseddu; gwaith cysylltiadau cymunedol; a chynlluniau cymorth i ddiodef wyr.

3.10.4 Gellir derbyn rhoddion, benthyciadau a nawdd o unrhyw ffynhonnell sydd â rhesymau dilys a bwriadau da dros ddymuno cefnogi prosiectau penodol. Yn gyfnewid am hyn, gall y darparwr ddisgwyl rhywfaint o gyhoeddusrwydd neu gydnabyddiaeth arall. Mae'n dderbyniol caniatáu enw neu logo'r darparwr ar ddeunydd cyhoeddusrwydd, ar yr amod nad yw hyn yn dominyddu, neu'n amharu ar ddiben y prosiect a gefnogir.

3.10.5 Ni ddylai cyfanswm gwerth rhoddion, benthyciadau a nawdd a dderbynnir fod yn fwy nag 1% o gyllideb gwariant gros yr OCC mewn unrhyw flwyddyn.

Cyfrifoldebau'r CHTH

3.10.6 Cymeradwyo, adolygu a diweddarau'n briodol y polisi ar gyfer rhoddion, benthyciadau a nawdd.

Cyfrifoldebau'r CCA

3.10.7 Derbyn rhoddion, benthyciadau a nawdd o fewn canllawiau polisi y cytunwyd arnynt ac mewn ymgynghoriad â'r PG.

3.10.8 Cyfeirio pob rhodd, benthyciad a nawdd gyda gwerth dros £20,000 i'r CHTH i'w gymeradwyo cyn ei dderbyn.

3.10.9 Cyflwyno adroddiad yn flynyddol i'r PCC yn rhestru'r holl roddion, benthyciadau a nawdd.

3.10.10 Cynnal cofrestr ganolog mewn fformat y cytunwyd arno gan y PSC o'r holl fentrau a chytundebau noddi, gan gynnwys eu gwir werth ar y farchnad, a darparu datganiad ardystiedig o fentrau a chytundebau o'r fath bob blwyddyn. Bydd y gofrestr ar gael i'r PSC, fel y gall y PSC fod yn fodlon ei fod yn rhoi cyfrif addas o'r graddau y derbyniwyd adnoddau ychwanegol o'r fath.

3.10.11 Bancio arian parod o weithgareddau noddi yn brydlon, yn unol â'r gweithdrefnau incwm arferol.

Adran 4 – Systemau a Phrosesau

4.1 Systemau a Phrosesau - Cyflwyniad

Pam bod hyn yn digwydd?

4.1.1 Mae llawer o systemau a gweithdrefnau sy'n ymwneud â rheoli asedau sy'n perthyn i'r CHTH a'rPG, gan gynnwys systemau prynu, costio a rheoli. Mae'r CHTH a'r PG yn dibynnu ar gyfrifiaduron am wybodaeth rheoli ariannol. Rhaid i'r wybodaeth hon fod yn gywir ac mae'r systemau a'r gweithdrefnau'n gadarn ac yn cael eu gweinyddu'n

dda. Dylent gynnwys rheolaethau i sicrhau bod trafodion yn cael eu prosesu'n briodol a bod gwallau'n cael eu canfod yn brydlon.

4.1.2 Mae gan y PSC a'r CAA gyfrifoldebau statudol ar y cyd ac unigol i sicrhau bod systemau ariannol yn gadarn, ac felly rhaid ymgynghori â hwy cyn unrhyw ddatblygiadau neu newidiadau newydd arfaethedig.

Cyfrifoldebau'r PSC a'r CCA

4.1.3 Gwneud trefniadau ar gyfer gweinyddu materion ariannol y CHTH a'r PG yn briodol, gan gynnwys:

- rhoi cyngor, arweiniad a gweithdrefnau i swyddogion ac eraill sy'n gweithredu ar ran y CHTH a'r PG;
- pennu'r systemau cyfrifyddu, ffurf y cyfrifon a'r cofnodion ariannol ategol;
- sefydlu trefniadau ar gyfer archwilio materion ariannol y CHTH a'r PG;
- cymeradwyo unrhyw systemau ariannol newydd a gyflwynir;
- cymeradwyo unrhyw newidiadau i'r systemau ariannol presennol.

4.1.4 Sicrhau, mewn perthynas â systemau a phrosesau:

- systemau'n ddiogel, mae rheolaeth fewnol ddigonol yn bodoli ac mae cofnodion cyfrifyddu (e.e. anfonebau, dogfennau incwm) yn cael eu cynnal a'u cadw'n ddiogel. mae hyn i gynnwys gwahanu dyletswyddau'n briodol er mwyn lleihau'r risg o gangymeriad, twyll neu gamarfer arall;
- bod rheolaethau priodol yn bodoli i sicrhau bod mewnbwn, prosesu ac allbwn yr holl systemau yn ddilys, yn gyflawn, yn gywir, yn amserol ac nad ydynt wedi'u prosesu o'r blaen;
- bod llwybr archwilio cyflawn yn cael ei gynnal, gan ganiatáu i drafodion ariannol gael eu holrhain o'r cofnodion cyfrifyddu ac i'r gwrthwyneb;
- systemau wedi'u dogfennu ac mae'r staff wedi'u hyfforddi i'w gweithredu.

4.1.5 Sicrhau bod cynllun parhad busnes wedi'i ddogfennu a'i brofi i ganiatáu i brosesu systemau allweddol aildechrau'n gyflym os bydd ymyriad. Bydd trefniadau wrth gefn effeithiol, gan gynnwys gweithdrefnau gwneud copi wrth gefn, ar waith os bydd systemau cyfrifiadurol yn methu.

4.1.6 Sefydlu cynllun dirprwyo, sy'n cynnwys darpariaethau sy'n nodi staff sydd wedi'u hawdurdodi i weithredu ar ran y CHTH a'r PG (fel y bo'n briodol) mewn perthynas â chasglu incwm, gosod gorchmynion, gwneud taliadau a chyflogi staff.

Incwm

Pam bod hyn yn digwydd?

4.2.1 Mae incwm yn hanfodol i'r CHTh a'r PG, ac mae angen systemau effeithiol i sicrhau bod yr holl incwm sy'n ddyledus yn cael ei nodi, ei gasglu, ei dderbyn a'i fancio'n brydlon.

Cyd-destun

4.2.2 Dylai'r CHTh a'r PG fabwysiadu polisiau codi tâl cenedlaethol a chanllawiau cenedlaethol y CCPSH wrth godi tâl o dan Adran 25 o Ddeddf yr Heddlu 1996. Dylid cadw mewn cof mai diben codi tâl am wasanaethau arbennig yw sicrhau, lle bynnag y bo'n briodol, bod y rhai sy'n defnyddio'r gwasanaethau yn talu amdanynt. Gellir priodoli pob incwm o'r fath i'r CHTh a dylid ei fancio yn unol â hynny.

4.2.3 Dylai Comisiynwyr Heddlu a Throsedd sicrhau bod trefniadau ar waith i sicrhau bod taliadau disgwylidig yn cael eu nodi'n glir yn eu cyllidebau a bod costau'n cael eu priodoli a'u codi'n gywir. Wrth ystyried lefelau'r gyllideb, dylai Comisiynwyr Yr Heddlu a Throsedd sicrhau nad yw gofynion adnoddau parhaus yn dibynnu ar nifer sylweddol o ffynonellau incwm ansicr neu gyfnewidiol a dylent roi sylw dyledus i ddarparu gwasanaethau cynaliadwy a'r flwyddyn i ddod.

4.2.4 Wrth bennu gofynion o ran adnoddau, bydd y PG yn nodi'r incwm disgwylidig o godi tâl. Dylai'r PG fabwysiadu polisiau codi tâl CCPSH mewn perthynas â chyd-gymorth.

Cyfrifoldebau'r PG a'r CHTh

4.2.5 Mabwysiadu polisiau codi tâl cenedlaethol a chanllawiau cenedlaethol y CCPSH wrth gymhwyso taliadau o dan Adrannau 24 a 25 o Ddeddf yr Heddlu 1996.

Cyfrifoldebau'r CCA a'r PSC

4.2.6 Gwneud trefniadau ar gyfer casglu'r holl incwm sy'n ddyledus i'r CHTh a chymeradwyo'r gweithdrefnau, y systemau a'r dogfennau ar gyfer ei gasglu, gan gynnwys codi TAW yn gywir.

4.2.7 Cytuno ar bolisi codi tâl ar gyfer cyflenwi nwyddau a gwasanaethau, gan gynnwys codi TAW yn briodol, a'i adolygu o bryd i'w gilydd yn unol â pholisi corfforaethol. Dylai'r holl daliadau adennill yr holl gostau, ac eithrio pan fo rheoliadau'n gofyn fel arall neu gyda chymeradwyaeth benodol y CHTh.

4.2.8 Sicrhau bod yr holl incwm yn cael ei dalu i gyfrif banc y CHTh yn brydlon a heb ddiwynnu. Dylid cofnodi manylion priodol ar slipiau talu i mewn er mwyn sicrhau llwybr archwilio.

4.2.9 Sicrhau nad yw incwm yn cael ei ddefnyddio i dalu sieciau personol neu wneud taliadau eraill.

Cyfrifoldebau'r CCA

4.2.10 Cychwyn, ar y cyd â'r Prif Swyddog Gweithredol, weithdrefnau priodol ar gyfer adennill dyledion, gan gynnwys camau cyfreithiol lle bo angen.

4.2.11 Ni fydd unrhyw ddyled mewn perthynas â swm sy'n ddyledus i'r CHTH, ar ôl ei sefydlu, yn cael ei chyflawni ac eithrio drwy daliad, drwy gyhoeddi nodyn credyd swyddogol, neu fel y darperir ar ei gyfer ym mharagraff 4.2.12.

4.2.12 Rhaid rhoi gwybod i'r PG cyn gynted â phosibl am ddyledion sy'n weddill y canfyddir nad oes modd eu hadennill. Y terfynau dirprwyedig ar gyfer dileu dyledion yw:

- hyd at £500: Pennaeth Cyllid a CCA;
- dros £500 ac yn is na £5,000: CCA a'r PSC;
- £5,000 a throsodd CHTH a'r PSC

Bydd crynodeb o'r holl symiau a gaiff eu dileu yn cael eu hadrodd i'r CHTH bob chwarter.

4.2.13 Paratoi Gweithdrefnau Ariannol manwl ar gyfer ymdrin ag incwm, i'w cytuno â'r PSC; a'u rhoi i bob gweithiwr priodol.

Archebu a Thalu am Waith, Nwyddau a Gwasanaethau

Pam bod hyn yn digwydd?

4.3.1 Dylid gwario arian cyhoeddus yn unol â pholisïau'r CHTH. Mae gan y CHTH a'r PG ddyletswydd statudol i sicrhau uniondeb ariannol a gwerth gorau. Yn ogystal, rhaid i sefydliadau'r sector cyhoeddus yn Lloegr roi sylw i Ddeddf Gwerth Cymdeithasol 2012, a rhaid i'r rheini yng Nghymru ystyried Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015. Gwneir pryniannau yn unol â'r Rheoliadau Ariannol hyn, y Rheolau Sefydlog sy'n ymwneud â Chontractau, y Gweithdrefnau Prynu ac Archebu a'r Polisi Gwerth Cymdeithasol.

Cyfrifoldebau'r CCA

4.3.2 Cynnal polisi caffael sy'n ymgorffori'r egwyddorion i'w dilyn ar gyfer prynu gwaith, nwyddau a gwasanaethau.

4.3.3 Cyhoeddi gorchmynion prynu swyddogol ar gyfer yr holl waith, nwyddau neu wasanaethau sydd i'w cyflenwi i SCHTH a'r Heddlu, ac eithrio cyflenwadau o gyfleustodau; taliadau cyfnodol fel rhent neu gyfraddau; pryniannau arian mân; ac eithriadau eraill a gymeradwywyd gan y PSC. Rhaid i orchmynion fod ar ffurf a gymeradwyir gan y PSC.

4.3.4 Rhaid peidio â chodi gorchmynion swyddogol ar gyfer unrhyw bryniannau personol neu breifat; ac ni ddylai defnydd personol na phreifat gael ei wneud o unrhyw gontractau gan y CHTH neu'r PG.

4.3.5 Rhaid i nwyddau a gwasanaethau a archebir fod yn briodol a rhaid cael darpariaeth gyllidebol ddigonol. Rhaid cael dyfynbrisiau neu dendrau lle bo angen, yn unol â'r Rheoliadau Ariannol hyn; y Rheolau Sefydlog sy'n ymwneud â Chontractau; a'r Gweithdrefnau Prynu.

- 4.3.6 Ac eithrio pan fo'n hanfodol er mwyn sicrhau cyflenwad penodol neu lle byddai disgownt buddiol yn cael ei golli fel arall, ni ddylid gwneud taliadau oni bai bod nwyddau a gwasanaethau wedi'u derbyn gan SCHTh neu'r Heddlu am y pris, y maint a'r ansawdd cywir yn unol â gorchymyn prynu swyddogol.
- 4.3.7 Sicrhau bod taliadau'n cael eu gwneud i'r person cywir, am y swm cywir, ar amser yn unol â'r egwyddorion a nodir gan Lywodraeth Cymru a'u bod yn cael eu cofnodi'n briodol, waeth beth fo'r dull talu.
- 4.3.8 Sicrhau bod TAW yn cael ei hadennill lle bo hynny'n briodol.
- 4.3.9 Sicrhau bod yr holl wariant, gan gynnwys TAW, yn cael ei gofnodi'n gywir yn erbyn y gyllideb gywir a bod unrhyw eithriadau'n cael eu cywiro.
- 4.3.10 Sicrhau bod pob pryniant a wneir drwy e-gaffael yn dilyn y rheolau, y rheoliadau a'r gweithdrefnau a nodir yn y Rheolau Sefydlog sy'n ymwneud â Chontractau a'r Polisi Gwerth Cymdeithasol.
- 4.3.11 Paratoi, mewn ymgynghoriad â'r PSC, weithdrefnau ariannol manwl i ddelio ag archebu a thalu am nwyddau a gwasanaethau, a chyhoeddi'r gweithdrefnau hyn i'r holl swyddogion a staff priodol.

Cyfrifoldebau'r Prif Swyddogion

- 4.3.12 Sicrhau bod yr holl swyddogion a staff yn datgan unrhyw gysylltiadau neu fuddiant personol a allai fod ganddynt gyda phrynwyr, cyflenwyr a chontractwyr os ydynt yn gwneud penderfyniadau cytundebol neu brynu ar ran y CHTh neu'r PG, ac nad yw'r cyfryw bersonau yn cymryd unrhyw ran yn y broses o ddethol cyflenwr neu contract y maent yn gysylltiedig ag ef.
- 4.3.13 Sicrhau bod yr holl swyddogion a staff perthnasol yn cydymffurfio â gofynion y Rheolau Sefydlog sy'n ymwneud â Chontractau; polisiâu sy'n ymwneud â phrynu, strategaeth TG, gwerth cymdeithasol, ac iechyd a diogelwch; a'r holl weithdrefnau perthnasol eraill.

Pam bod hyn yn digwydd?

- 4.4.1 Costau cyflogaeth yw'r eitem fwyaf o wariant ar gyfer y CHTh a'r PG. Felly, mae'n bwysig bod rheolaethau ar waith i sicrhau bod taliadau cywir, amserol a dilys yn cael eu gwneud yn unol ag amodau cyflogaeth unigolion.

Cyfrifoldebau'r CCA

- 4.4.2 Sicrhau, ar y cyd â'r PSC, y taliad diogel a dibynadwy o gyflogau, goramser, pensiynau, iawndal ac enillion eraill i swyddogion, staff, gwirfoddolwyr ac aelodau presennol a

chyn-swyddogion.

4.4.3 Sicrhau bod treth, blwydd-daliadau a didyniadau eraill yn cael eu gwneud yn gywir a'u talu ar yr adeg gywir i'r corff perthnasol.

4.4.4 Talu pob hawliad teithio a chynhaliaeth dilys.

4.4.5 Talu cyflogau, cyflogau, pensiynau ac ad-dalu drwy'r dulliau mwyaf darbodus.

4.4.6 Sicrhau mai dim ond drwy'r system gyflogres y caiff trafodion y gyflogres eu prosesu. Dim ond yn unol â gofynion Cyllid a Thollau EM (CThEM) y gwneir taliadau i unigolion a gyflogir ar sail hunangyflogedig, ymgynghorydd neu is-gontract. Mae CThEM yn cymhwyso diffiniad caeth o statws gweithiwr, ac mewn achosion o amheuaeth, dylid gofyn am gyngor ganddynt.

4.4.7 Sicrhau bod cofnodion llawn yn cael eu cadw o daliadau mewn nwyddau, a bod y rhain yn cael eu cyfrif yn briodol mewn unrhyw ffurflenni i CThEM.

4.4.8 Paratoi gweithdrefnau ariannol manwl ar gyfer ymdrin â thaliadau i swyddogion, staff, gwirfoddolwyr ac aelodau. Bydd y gweithdrefnau ariannol hyn yn cael eu cymeradwyo gan y PSC a byddant yn cael eu rhoi i'r holl swyddogion a staff priodol.

4.5 Treth

Pam bod hyn yn digwydd?

4.5.1 Mae materion treth yn aml yn gymhleth iawn ac mae'r cosbau am gyfrif am dreth yn anghywir yn ddifrifol.

Cyfrifoldebau'r PSC

4.5.2 Sicrhau bod holl ffurflenni Cyllid a Thollau EM ynghylch TWE a NIC yn cael eu cwblhau a'u cyflwyno'n brydlon, a bod taliadau dyledus yn cael eu gwneud yn unol â gofynion statudol.

4.5.3 Sicrhau bod hawliadau TAW (mewnbynau ac allbynau) yn cael eu cwblhau a'u cyflwyno'n brydlon i Gyllid a Thollau EI Mawrhydi.

Cyfrifoldebau'r PSC a'r CCA

4.5.4 Sicrhau bod yr atebolrwydd TAW cywir yn gysylltiedig â'r holl incwm sy'n ddyledus a bod yr holl TAW y gellir ei hawlio'n ôl ar bryniannau yn cydymffurfio â rheoliadau Cyllid a Thollau EI Mawrhydi.

4.5.5 Rhoi manylion i Gyllid a Thollau EM ynghylch cynllun didynnu treth y diwydiant adeiladu.

4.5.6 Sicrhau bod staff technegol priodol yn gallu cael gafael ar y canllawiau a'r cyngor proffesiynol diweddaraf.

Cardiau Credyd Corfforaethol

Pam bod hyn yn digwydd?

4.6.1 Mae cardiau credyd yn darparu dull effeithiol o dalu i swyddogion dynodedig sydd, yn ystod eu busnes swyddogol, yn gorfod gwario ar unwaith sy'n berthnasol i gyflawni eu dyletswyddau.

Cyfrifoldebau'r PG

4.6.2 Ar y cyd â'r PSC i ddarparu cyfarwyddiadau ariannol i bob deiliad cerdyn.

Cyfrifoldebau'r CCA

4.6.3 Awdurdodi a chynnal rheolaeth dros fater cardiau.

Cyfrifoldeb deiliaid cardiau credyd

4.6.4 Sicrhau bod yr hyn sy'n cael eu prynu yn unol â pholisïau a gweithdrefnau prynu cymeradwyol.

4.6.5 Darparu derbynebau a manylion yr holl daliadau a wneir drwy gerdyn credyd corfforaethol bob mis (gan gynnwys ffurflenni dim) i sicrhau bod yr holl wariant yn cael ei adlewyrchu'n gywir yn y cyfrifon a bod TAW yn cael ei hadennill.

Pam bod hyn yn digwydd?

4.7.1 Mae cardiau prynu yn ddull amgen o brynu a thalu am nwyddau gwerth cymharol isel, sy'n cynhyrchu nifer fawr o anfonebau. Dylai hyn arwain at arbedion effeithlonrwydd o gostau trafodion is (h.y. llai o anfonebau wedi'u prosesu a'u talu drwy'r system sy'n daladwy i gyfrifon) yn ogystal â lleihau nifer y trafodion arian mân.

Cyfrifoldebau'r CCA

4.7.2 Darparu gweithdrefnau ariannol manwl i ddeiliaid cardiau.

4.7.3 Awdurdodi a chynnal rheolaeth dros roi cardiau.

4.7.4 Sicrhau bod cyfrif y cerdyn prynu yn cael ei gysoni â'r cyfriflyfr yn fisol.

Cyfrifoldeb deiliaid cardiau credyd

4.7.5 Bod yn gyfrifol am archebu a thalu am nwyddau a gwasanaethau yn unol â'r polisiau prynu cymeradwy, rheolau sefydlog contractau a'r holl bolisiau a gweithdrefnau perthnasol eraill yn unol â chyfarwyddyd y CCA.

Cydnabyddiaethau

Pam bod hyn yn digwydd?

4.7.1 Mae cydnabyddiaeth yn un a wneir lle nad oes unrhyw rwymedigaeth gyfreithiol wedi'i sefydlu.

Cyfrifoldebau'r PG

4.7.2 Y tu allan i drefniadau atebolrwydd yswiriant r Heddlu, bydd gan y PG y grym i ddyfarnu cydnabyddiaethau mewn perthynas ag anaf personol, difrod a cholli eiddo, hyd at uchafswm o £1,000 mewn unrhyw un achos.

4.7.3 Dim ond gyda chymeradwyaeth y CHTh y gwneir taliadau sy'n fwy na £1,000. Gall y DGHT neu'r Prif Swyddog Gweithredol roi cymeradwyaeth yn absenoldeb y PCC os oes angen taliad brys.

5.1 Trefniadau Gweithio ar y Cyd

Pam bod hyn yn digwydd?

5.1.1 Anogir cyrff cyhoeddus fwyfwy i ddarparu gwasanaethau di-dor drwy weithio'n agos gyda chyrff cyhoeddus eraill, awdurdodau lleol, asiantaethau, y trydydd sector a darparwyr gwasanaethau preifat. Gall trefniadau cydweithio fod ar sawl ffurf wahanol, pob un â'i drefniadau llywodraethu ei hun.

5.1.2 Manylir ar ganllawiau ar gyfer sefydlu a gweithio mewn partneriaethau, cydweithio a threfniadau cydweithio eraill yn y Polisi Partneriaethau ar y Cyd a Chydweithredu.

5.1.3 Mae gan bartneriaid sy'n ymwneud â threfniadau cydweithio gyfrifoldebau cyffredin:

- gweithredu'n ddidwyll bob amser ac er budd nodau ac amcanion y bartneriaeth;
- bod yn barod i ymgymryd â rôl yn y rhaglen ehangach, sy'n briodol i sgiliau ac adnoddau'r sefydliad sy'n cyfrannu;
- bod yn agored am unrhyw wrthdaro a allai godi;
- annog cydweithio a hyrwyddo rhannu gwybodaeth, adnoddau a sgiliau;
- cadw'n ddiogel unrhyw wybodaeth a rennir o ganlyniad i weithgareddau neu ddyletswyddau partneriaeth sydd o natur gyfrinachol neu fasnachol sensitif;
- i hyrwyddo'r gweithgareddau neu'r prosiect.

5.1.4 Ym mhob trefniant cydweithio, mae'r egwyddorion allweddol canlynol yn berthnasol:

- cyn ymrwymo i'r cytundeb, bydd asesiad risg yn cael ei baratoi;

- ni ddylai cytundebau o'r fath effeithio'n andwyol ar y gwasanaethau a ddarperir gan y CHTh neu'r Heddlu;
- bydd gwerthusiad prosiect ar waith i asesu hyfywedd y prosiect o ran adnoddau, staffio ac arbenigedd;
- bod yr holl drefniadau wedi'u dogfennu'n briodol;
- mae cyfathrebu rheolaidd yn digwydd gyda phartneriaid eraill drwy gydol y trefniant cydweithio er mwyn cyflawni'r canlyniad mwyaf llwyddiannus;
- bod gofynion archwilio a rheoli wedi'u bodloni;
- bod gofynion cyfrifyddu a threthiant (gan gynnwys TAW) yn cael eu deall yn llawn a chydymffurfir â hwy;
- mae strategaeth ymadael briodol wedi'i llunio.

5.1.5 Os mai'r CHTh neu'r PG yw'r corff atebol, rhaid i'r holl incwm a gwariant gydymffurfio â'r rheoliadau ariannol hyn a'r polisiau a'r gweithdrefnau cysylltiedig. Ym mhob achos, rhaid i elfen y CHTh neu'r Heddlu o drefniadau cydweithio gydymffurfio â'r rheoliadau ariannol hyn a'r polisiau a gweithdrefnau cysylltiedig.

Partneriaethau

Pam bod hyn yn digwydd?

5.1.6 Mae'r term partneriaeth yn cyfeirio at grwpiau lle mae aelodau'n gweithio gyda'i gilydd yn gyfartal â gweledigaeth gyffredin ar gyfer maes polisi daearyddol neu â thema, ac yn cytuno ar strategaeth lle mae pob partner yn cyfrannu at ei chyflawni. Diffiniad gweithredol o bartneriaeth o'r fath yw lle mae'r partneriaid:

- yn gyrrff annibynnol fel arall;
- cytuno i gydweithredu i gyflawni nod cyffredin;
- cytuno i greu strwythur, proses neu raglen sefydliadol a rhannu gwybodaeth, risgiau a gwobrau.

5.1.7 Mae nifer y partneriaethau, yn lleol ac yn genedlaethol, yn ehangu mewn ymateb i ofynion llywodraeth ganolog a mentrau lleol. Mae hyn i gydnabod y ffaith bod gan weithio mewn partneriaeth y potensial i:

- cyflawni amcanion strategol;
- gwella ansawdd gwasanaethau a chost-effeithiolrwydd;
- sicrhau'r defnydd gorau o adnoddau prin;
- ymdrin â materion sy'n torri ar draws ffiniau asiantaethau a daearyddol a lle na all rhaglenni prif ffrwd yn unig fynd i'r afael â'r angen.

5.1.8 Mae partneriaethau fel arfer yn perthyn i dri phrif gategori: statudol; strategol; ac ad-hoc.

Wedi'i seilio'n statudol

5.1.9 Partneriaethau yw'r rhain sy'n cael eu rheoli gan statud. Mae'r rhain yn cynnwys, er enghraifft, Partneriaethau Diogelwch Cymunedol (CSP) a Byrddau Gwasanaethau Lleol (LSB).

Strategol

5.1.10 Partneriaethau yw'r rhain a sefydlwyd i gyflawni amcanion plismona craidd. Gallant fod naill ai ar draws y llu neu'n lleol.

Ad-hoc

5.1.11 Mae'r rhain fel arfer yn drefniadau anffurfiol lleol y cytunwyd arnynt gan arweinydd lleol yr heddlu.

Cyd-destun

5.1.12 Fel y disgrifir yn Adran 10 o Ddeddf Diwygio'r Heddlu a Chyfrifoldeb Cymdeithasol 2011, rhaid i'r PCC, wrth arfer ei swyddogaethau, roi sylw i flaenoriaethau perthnasol pob awdurdod cyfrifol. Yn amodol ar y cyfyngiadau y gellir eu gosod ar ffrydiau ariannu unigol, mae'r Comisiynwyr Heddlu a Throsedd yn rhydd i gyfuno cyllid fel y gwelant hwy a'u partneriaid lleol yn dda.

Gall Comisiynwyr Heddlu a Throsedd ymrwymo i unrhyw gontract lleol ar gyfer gwasanaethau, yn unigol neu ar y cyd, gyda phartneriaid lleol eraill, gan gynnwys cyrff nad ydynt yn rhan o'r heddlu.

5.1.13 Pan fydd y CHTH yn gweithredu fel comisiynydd gwasanaethau, bydd angen i'r CHTH gytuno ar y blaenoriaethau a'r canlyniadau a rennir y disgwylir iddynt gael eu cyflawni drwy'r contract neu gytundeb grant gyda phob darparwr. Mae'r CHTH yn gallu gwneud grantiau trosedd ac anhrefn i gefnogi blaenoriaethau lleol. Mae cynnwys amodau grant manwl sy'n cyfarwyddo derbynwyr sut i wario arian yn arferol, ond nid dyma'r opsiwn diofyn. Mae'r pŵer i wneud grantiau trosedd ac anhrefn gydag amodau wedi'i gynnwys yn Adran 143 o Ddeddf Ymddygiad Gwrthgymdeithasol, Trosedd a Phlismona 2014. Mae'r pŵer i gontractio am wasanaethau wedi'i gynnwys ym Mharagraff 14 o Atodlen 1; a Pharagraff 7 o Atodlen 3 i Ddeddf Diwygio'r Heddlu a Chyfrifoldeb Cymdeithasol 2011.

Cyfrifoldebau'r CHTH

5.1.14 Ystyried blaenoriaethau perthnasol partneriaid lleol wrth baratoi'r Cynllun Heddlu a Throsedd.

5.1.15 Gwneud trefniadau priodol i gomisiynu gwasanaethau gan yr Heddlu a darparwyr lleol.

Cyfrifoldebau'r Prif Swyddogion

- 5.1.16 Dilyn y canllawiau o fewn y Fframwaith Partneriaethau ar y Cyd a Chydweithredu.
- 5.1.17 Ymgynghori cyn gynted â phosibl â'r CCA a'r PSC i sicrhau bod trethiant a threfniadau cyfrifyddu eraill yn cael eu trin yn gywir.
- 5.1.18 Llunio Memorandwm Cyd-ddealltwriaeth neu gontract sy'n nodi'r trefniadau llywodraethu ar gyfer y bartneriaeth. Dylai'r ddogfen hon gael ei llofnodi gan y Prif Swyddog Gweithredol neu'r CCA (neu berson arall sydd wedi'i awdurdodi'n briodol i lofnodi ar ei ran).

Cydweithio

- 5.1.19 O dan Adrannau 22A i 22C o Ddeddf yr Heddlu 1996 ac Adran 89 o Ddeddf Diwygio'r Heddlu a Chyfrifoldeb Cymdeithasol 2011, mae gan Y Comisiynwyr a'r Comisiynwyr y pŵer a'r ddyletswydd gyfreithiol i ymrwymo i gytundebau cydweithredu i wella effeithlonrwydd neu effeithiolrwydd un neu fwy o heddluoedd neu CHTH. Rhaid cytuno'n gyntaf ar unrhyw gydweithrediad sy'n ymwneud â swyddogaethau heddlu gyda PG a CHTH yr heddlu dan sylw.
- 5.1.20 Bydd CHTH yn dwyn eu PG ar y cyd i gyfrif am unrhyw gydweithrediad y mae eu grym yn ymwneud ag ef.
- 5.1.21 Rhaid trafod unrhyw gynnig o'r fath gyda'r PSC a'r CCA yn y lle cyntaf.

Pam bod hyn yn digwydd?

- 5.2.1 Gall cyllid allanol fod yn ffynhonnell incwm pwysig iawn, ond mae angen ystyried amodau ariannu'n ofalus er mwyn sicrhau eu bod yn gydnaws â nodau ac amcanion y CHTH. Mae arian gan asiantaethau allanol yn darparu adnoddau ychwanegol i alluogi'r CHTH a'r Heddlu i gyflawni eu hamcanion. Fodd bynnag, mewn rhai achosion, er bod y sgôp ar gyfer cyllid allanol wedi cynyddu, gall cyllid o'r fath fod yn gysylltiedig â manylebau tynn ac efallai na fydd yn ddigon hyblyg i gysylltu â chynllun cyffredinol y CHTH.
- 5.2.2 Bydd prif ffynonellau cyllid o'r fath ar gyfer y CHTH yn tueddu i fod yn grantiau penodol gan y llywodraeth, cyfraniadau ychwanegol gan awdurdodau lleol (e.e. Swyddogion Cymorth Cymunedol yr Heddlu, ANPR) a rhoddion gan drydydd parti (e.e. tuag at wariant cyfalaf). Mae'r holl ffrydiau incwm yn cael eu bancio gan y CHTH a gellir eu priodoli i'r CHTH.

Cyfrifoldebau'r PG a'r CHTH

- 5.2.3 Mynd ati i fynd ar drywydd unrhyw gyfleoedd am arian ychwanegol pan ystyrir bod hyn er budd y CHTH neu'r Heddlu.
- 5.2.4 Sicrhau bod y trefniadau arian cyfatebol a'r strategaethau ymadael yn cael eu hystyried cyn ymrwymo i gytundebau, a bod y Cynllun Ariannol Tymor Canolig yn

adlewyrchu'r gofynion hyn.

Cyfrifoldebau'r PSC a'r CCA

5.2.5 Sicrhau bod yr holl arian a hysbysir gan gyrff allanol yn cael ei dderbyn a'i gyfrif yn briodol, a bod pob cais am arian yn cael ei wneud erbyn y dyddiad dyledus, a bod unrhyw ofynion archwilio a bennir yn y cytundeb ariannu yn cael eu bodloni.

Cyfrifoldebau'r PG

5.2.6 Sicrhau bod arian yn cael ei gaffael i ddiwallu anghenion ac amcanion plismona yn unig.

5.2.7 Sicrhau y cydymffurfir ag amodau ariannu allweddol ac unrhyw ofynion statudol, a bod cyfrifoldebau'r corff atebol yn cael eu deall yn glir.

5.2.8 Sicrhau bod unrhyw amodau a osodir ar y CHTh neu'r Heddlu mewn perthynas â chyllid allanol yn unol â pholisïau cymeradwy'r CHTh a'r Heddlu. Os bydd unrhyw wrthdaro, mae angen mynd â hyn i'r CHTh i'w ddatrys.

Gweithio i Gyrff Allanol

Pam bod hyn yn digwydd?

5.3.1 Mae'r CHTh a'r Heddlu yn darparu gwasanaethau i gyrff eraill y tu allan i'w rhwymedigaethau craidd, y codir tâl amdanynt, e.e. hyfforddiant, gwasanaethau arbennig. Mae angen i drefniadau fod ar waith i sicrhau bod unrhyw risgiau sy'n gysylltiedig â'r gwaith hwn yn cael eu lleihau, ac nad yw gweithgarwch o'r fath yn drosglwyddiadau eithaf.

Cyfrifoldebau'r PG

5.3.2 Er mwyn sicrhau, pan fo gan gynigion i gynorthwyo gyrff allanol gost gysylltiedig, nad oes unrhyw weithgaredd yn cael ei sybsideiddio gan y CHTh neu'r Llu, a lle bo'n bosibl, bod taliad yn cael ei dderbyn cyn darparu'r gwasanaeth, er mwyn lleihau'r risg o rwymedigaethau fel dyledion drwg.

5.3.3 Sicrhau bod trefniadau yswiriant priodol ar waith.

5.3.4 Sicrhau bod yr holl contractau wedi'u dogfennu'n briodol.

5.3.5 Sicrhau nad yw contractau o'r fath yn cael effaith andwyol ar y gwasanaethau a ddarperir gan yr CHTh neu'r Heddlu.

5.3.6 Bydd y trefniadau ar gyfer cyflenwi nwyddau a/neu wasanaethau yn cael eu cymeradwyo yn unol â'r rheoliadau ariannol hyn, y Rheolau Sefydlog mewn Perthynas â Chontractau a pholisïau a gweithdrefnau perthnasol eraill.